

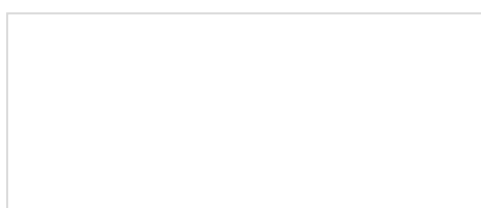
Vlaanderen
is erfgoed

Ondernemingsplan 2023

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

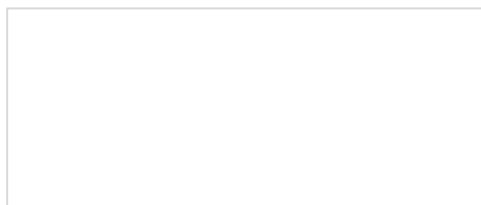
www.onroenderfgoed.be

Voor de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Matthias Diependaele

Voor het agentschap Onroerend Erfgoed,
administrateur-generaal

Peter De Wilde

Inhoud

LEESWIJZER	4
1 BELEIDSINITIATIEVEN	5
SD1: IEDEREEN KOESTERT ONROEREND ERFGOED ALS EEN EVIDENT EN INTEGRaal DEEL VAN ONZE LEEFOMGEVING, CULTUUR, IDENTITEIT EN NATIE	6
OD1.1: DE ZORG VOOR HET ONROEREND ERFGOED IS HET RESULTAAT VAN ACTIEVE SAMENWERKING	6
OD1.2: HET ONROEREND ERFGOED DRAAGT BIJ AAN EEN KWALITEITSVOLLE LEEFOMGEVING.....	16
SD2: DE VOLGENDE GENERATIES BESCHIKKEN OVER EEN ONDERBOUWDE EN COHERENTE STAALKAART VAN ONROEREND ERFGOED	18
OD2.1: ERFGOEDWAARDEN ZIJN ZO VERANKERD DAT ZE OOK IN DE TOEKOMST RELEVANT BLIJVEN	18
OD2.2: HET BESCHERMD BESTAND IS EEN DYNAMISCHE SELECTIE VAN DE ESSENTIËLE EN REPRESENTATIEVE GETUIGEN VAN HET LEVEN IN VLAANDEREN	21
SD3: DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED IS ZICHTBAAR, TOEKOMSTGERICHT EN DUURZAAM....	24
OD3.1: ONROERENDERFGOEDZORG STAAT VOOR DUURZAME OPLOSSINGEN	24
OD3.2: FINANCIËLE ONDERSTEUNING IS GEDIVERSIFIEERD EN GAAT UIT VAN EEN WEDERZIJDIG HAALBAAR ENGAGEMENT	40
2 ORGANISATIEONTWIKKELING	43
SD4: WE ZETTEN VERDER IN OP HET OPTIMALISEREN VAN ONZE WERKING	43
SD5: WE BLIJVEN INVESTEREN IN MENSELIJK KAPITAAL OM EEN WENDBARE ORGANISATIE TE WORDEN EN TE BLIJVEN.....	45
SD6: SAMENWERKING MET ONZE PARTNERS WORDT EEN NATUURLIJKE REFLEX IN ONZE WERKING OM TOT EEN GEDRAGEN EN GEDEELDE ERFGOEDZORG TE KOMEN	48
SD7: WE BOUWEN 'SLIMME SERVICES' UIT OM DE RELATIE MET DE KLANT NOG TE VERBETEREN.....	49
SD8: AANBEVELINGEN AUDIT VLAANDEREN	50
SD9: OPVOLGING PERSONEELSBE SPARING	53
SD10 & 11: PREVENTIE EN DIVERSITEIT	56
SD12: VLAAMSE BREDE HEROVERWEGING	57
3 REGULIERE WERKING	59
4 BIJLAGEN	67
REGELGEVINGSAGENDA 2023.....	67
ONDERZOEKSKALENDER 2023	67
DOELSTELLING PRIMAIRE ENERGIEBESPARING	69
OMZETTING EUROPESE REGELGEVING.....	69
ILLUSTRATIES	70

LEESWIJZER

Zoals elk jaar maken we vanuit het agentschap Onroerend Erfgoed ons ondernemingsplan op. Daarin bieden we een terugblik op de realisaties van het afgelopen jaar 2022 en een vooruitblik op de opdrachten in 2023. Ons ondernemingsplan geeft inzicht in de manier waarop ons agentschap uitvoering geeft aan het onroerenderfgoedbeleid en hoe we onze organisatie verder ontwikkelen.

We gaan eerst in op de uitvoering van **beleidsinitiatieven**. Die worden gestuurd door de bevoegde minister en de Vlaamse regering. De beleidsinitiatieven leggen klemtonen in het bestaande beleid en geven richting aan de ontwikkeling van nieuw beleid. Vervolgens komt het aspect **organisatieontwikkeling** aan bod. In dat deel duiden we hoe we onze organisatie vorm geven en op welke manier we overheidsbrede doelstellingen en opdrachten realiseren. Tot slot bieden we een inzicht in onze **reguliere werking**. Dat luik gaat over onze dagelijkse dienstverlening aan onze interne en externe klanten.

We hernemen bij elke doelstelling eerst het meerjarige referentiekader, zoals de beleidsnota onroerend erfgoed 2019-2024 of ons meerjarig ondernemingsplan. Vervolgens rapporteren we wat we daarvoor verwezenlijkten in het voorbije jaar, en tot slot gaan we in op wat we in 2023 zullen realiseren.

Als we kijken naar de inzet van mensen en middelen en de impact op onze werking, zien we alvast volgende onderwerpen die in 2023 een belangrijke rol zullen spelen:

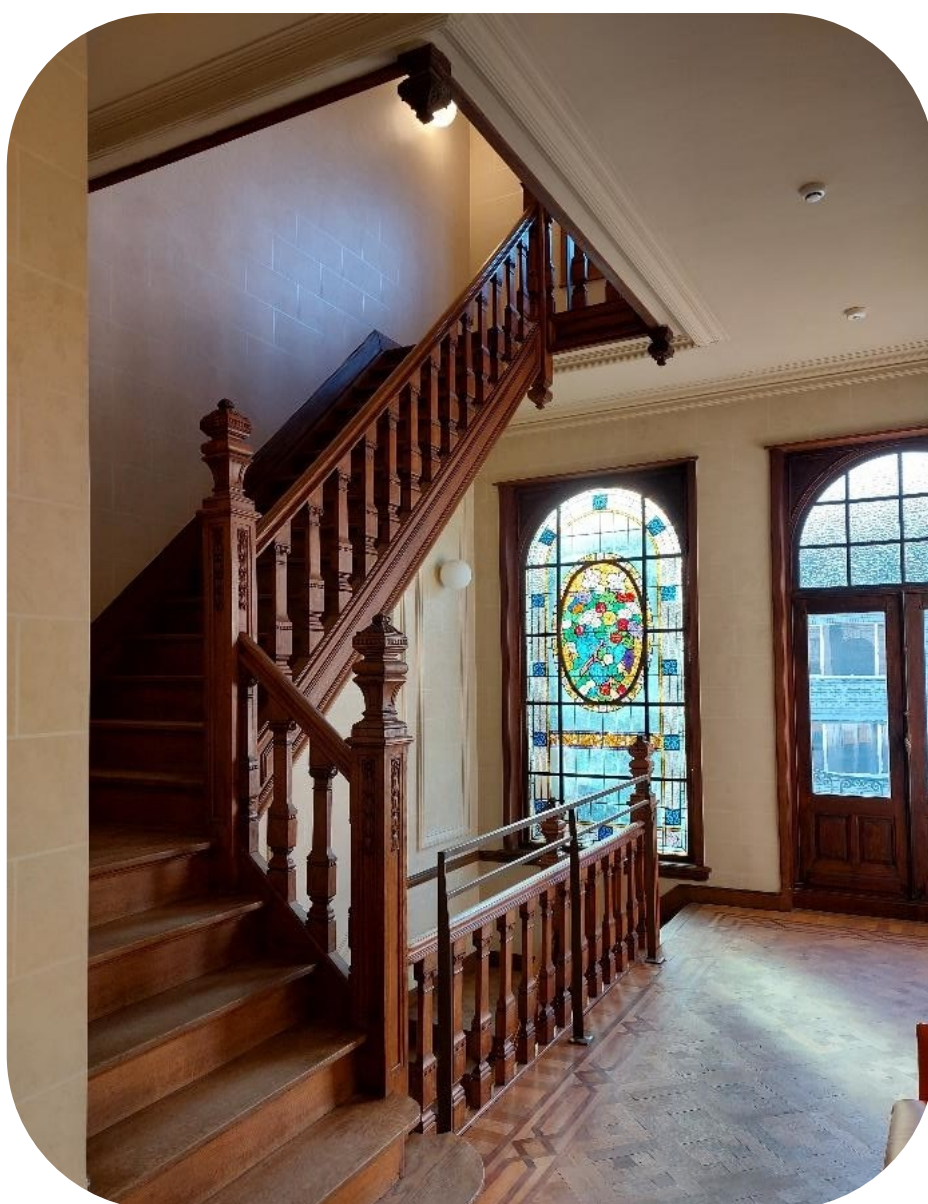
- de verdere vertaling van de visienota 'Lokaal onroerenderfgoedbeleid' naar onze werking
- de wijzigings- en opheffingsdossiers uit de evaluatie van het beschermde bestand
- onze inspanningen voor een maatschappelijk aanvaarde archeologische erfgoedzorg
- de rol van onroerend erfgoed bij duurzaamheid en de energietransitie
- uitpakken met onroerend erfgoed als troef en meerwaarde
- de financiering van de onroerenderfgoedzorg
- de vraag waar we de komende jaren naartoe willen met de erfgoedzorg in Vlaanderen en de rol van onze organisatie daarin

1 BELEIDSINITIATIEVEN

Dit deel van ons ondernemingsplan gaat in op beleidsinitiatieven. Die vinden hun basis in het [Regeerakkoord 2019-2024](#), de [beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024](#) en de [Beleids- en Begrotingstoelichting onroerend erfgoed 2023](#).

We volgen daarbij de structuur van die beleidsdocumenten: strategische doelstellingen (SD), operationele doelstellingen (OD) en initiatieven, met daaronder projecten en acties. Bij elk van de doelstellingen en initiatieven geven we een samenvatting van het kader uit de beleidsnota.

Per initiatief gaan we eerst dieper in op wat we realiseerden in 2022. Vervolgens geven we aan welke tastbare resultaten we in 2023 zullen boeken, met een streefdatum voor de realisatie ervan. Niet elke actie uit de beleidsnota of beleids- en begrotingstoelichting komt aan bod: we beperken ons tot realisaties die we zelf in de hand hebben. Andere resultaten zijn dan voor rekening van partners.

SD1: IEDEREEN KOESTERT ONROEREND ERFGOED ALS EEN EVIDENT EN INTEGRAAL DEEL VAN ONZE LEEFOMGEVING, CULTUUR, IDENTITEIT EN NATIE

Samen met de gebruikers van onze leefomgeving geven we het erfgoedbeleid vorm. We zetten de dialoog met erfgoedgemeenschappen verder en rekenen op lokale besturen en partnerverenigingen als tussenpersoon om de dialoog in goede banen te leiden. Daarnaast laten we erkende onroenderfgoedgemeenten verder uitgroeien tot echte eerstelijnspartners in de uitvoering van het beleid. Erfgoed en erfgoedzorg zijn meer dan een 'doel op zich'. Het zijn katalysatoren om bredere maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden.

OD1.1: De zorg voor het onroerend erfgoed is het resultaat van actieve samenwerking

Erfgoedzorg is een verhaal van samenwerking. Samenwerkingsverbanden nemen verschillende vormen aan, met interacties tussen erfgoedeigenaren, betrokken buurtbewoners, erfgoedprofessionals, erfgoedverenigingen en lokale besturen. Samen vormen ze erfgoedgemeenschappen. Het is evident dat we hen maximaal ondersteunen en het Vlaamse beleid laten kleuren door hun ideeën.

Initiatief 1: we geven het toekomstige onroenderfgoedbeleid vorm in samenspraak met de belanghebbenden

- We maken het onroenderfgoedbeleid interactief. We betrekken belanghebbenden bij de visievorming

Wat realiseerden we in 2022?

Ook in het voorbije jaar lag onze focus op de samenwerking met Toerisme Vlaanderen, onder de noemer 'Reizen naar Morgen'. In dat kader vond op 10 mei in de abdij van Herkenrode opnieuw een ontmoetingsdag plaats tussen de agentschappen Onroerend Erfgoed en Toerisme Vlaanderen. We brachten in deze sessie alle medewerkers bij mekaar die samenwerken aan concrete projecten: de ontwikkeling van de sites in eigendom van Toerisme Vlaanderen en het onroenderfgoedrichtplan 'Historische landgoederen'. Na een voorstelling van de verschillende projecten volgde een reflectie over co-creatie. Ook Herita nam deel met een toelichting over de co-creatieve processen in het [kasteel van Heers](#) en op de [abdijsite van Herkenrode](#). Via deze sessies wisselen beide agentschappen ervaringen uit met co-creatieve processen en het betrekken van belanghebbenden en erfgoedgemeenschappen bij de ontwikkeling van de toekomstvisie voor erfgoedsites. Daarnaast vormen deze sessies een opstap in de zoektocht naar meer synergie.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Komend jaar versterken we de samenwerking met Toerisme Vlaanderen en zoeken we naar synergie in onze dienstverlening en werking. Op die manier willen we onze toegevoegde waarde voor bewoners, bezoekers en ondernemers versterken en zichtbaarder maken.

resultaat	timing
Toerisme Vlaanderen en Onroerend erfgoed hebben een gezamenlijk congres georganiseerd over de impact van de locatie op de beleving van erfgoed	31/10
Er is een verdiepende ontmoetingsdag doorgegaan tussen Onroerend Erfgoed en Toerisme Vlaanderen in het kader van 'Reizen naar Morgen'	31/12

Initiatief 2: we moedigen elke gemeente aan om een lokaal onroerendergoedbeleid te voeren

- We stimuleren lokale besturen om een gedragen onroerendergoedbeleid uit te werken. De Vlaamse overheid stelt hierbij haar kennis en expertise beschikbaar. De intergemeentelijke onroerendergoeddiensten zijn een complementaire partner.
- Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerendergoedgemeenten leggen samen een groenboek voor aan de Vlaamse Regering, met de krijtlijnen van een partnerschap, uitgaande van een volwaardige taakverdeling.
- De mogelijkheden en bijhorende randvoorwaarden voor een lokaal onroerendergoedbeleid krijgen een volwaardige doorvertaling in de Vlaamse regelgeving.
- Het is belangrijk dat de gemeenten die nu al klaar zijn voor een erkenning, daadwerkelijk een erkenning aanvragen. We denken daarbij met name aan de Vlaamse centrumsteden. We moedigen die gemeenten aan om dat te doen en begeleiden hen.

Wat realiseerden we in 2022?

Na de goedkeuring van de visienota 'Lokaal onroerendergoedbeleid' in 2021 maakten we in 2022 werk van de doorvertaling naar regelgeving en de voorbereiding van de implementatie.

Op het vlak van regelgeving bereidden we in de eerste jaarhelft de wijziging voor van het Onroerendergoeddecreet. Die kreeg in juni de goedkeuring van het Vlaams parlement. Al op 2 september volgde het gewijzigde Onroerendergoedbesluit.

Voor de implementatie startten we het jaar met een positioneringsnota. Daarin stelde het agentschap een aantal belangrijke uitgangsprincipes en gedragslijnen voor de eigen rol en werking in het kader van lokaal onroerendergoedbeleid scherp. Deze nota vormt, samen met de visienota en de regelgeving, het toetsingskader voor de implementatie naar de dagelijkse werking in de toekomst. Volledig in de geest van de visienota richtten we vervolgens thematische werkgroepen op met vertegenwoordigers van lokale besturen om die [toekomstige praktijk in onderlinge samenspraak concreet vorm te geven](#). Daarvoor lanceerden we een oproep naar medewerkers van lokale besturen, erkend en niet erkend, die op een grote respons kon rekenen.

Samen met deze vertegenwoordigers stelden we de uitgangsprincipes scherp en werkten we processen uit. We zorgden ervoor dat steden en gemeenten de inventaris onroerend erfgoed vanaf 2023 kunnen gebruiken om zelf nieuwe erfgoedobjecten toe te voegen en bestaande items aan te passen. Voor kandidaat-onroerendergoedgemeenten maakten we alles klaar voor hun [erkenningsaanvraag](#) volgens de nieuwe regels en zorgden we dat alle onroerendergoedgemeenten een [werkingssubsidie](#) kunnen aanvragen begin 2023. Voor andere onderwerpen, zoals de samenwerking op het vlak van beleidsmonitoring en archeologische toevalsvondsten, de inspraak in de keuze van beschermingsthema's en de informatiedoorstroming bij handhaving stelden we de principes scherp en maakten we afspraken over de toekomstige werkwijze. Hiermee legden we de basis voor de verdere operationalisering.

In het [voorjaar](#) en in het [najaar](#) organiseerden we druk bijgewoonde infosessies, zowel voor de eigen medewerkers als voor lokale besturen, om hen te informeren over de visienota en de doorvertaling daarvan naar de dagelijkse praktijk. Daarnaast herwerkten we onze [webpagina's voor lokale besturen](#) grondig, waardoor alle nieuwe principes, procedures en werkwijzen daar terug te vinden zijn. We gaven ook onze [contactpagina](#) een update zodat alle vragen zeker op de juiste plaats terecht komen en snel een antwoord kunnen krijgen.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We zetten verder in op de implementatie van de visienota 'Lokaal onroerendergoedbeleid'. De focus ligt in 2023 op:

- Inspraak voor lokale besturen in het Vlaamse onroerendergoedbeleid organiseren
- Een kader opzetten voor samenwerking met lokale besturen bij archeologische toevalsvondsten
- Mogelijkheden bieden om lokale vaststellingen van de inventaris te ondersteunen en te ontsluiten via de online [Inventaris onroerend erfgoed](#)
- Concreet maken hoe we in de toekomst samenwerken met lokale besturen bij individuele beschermingen
- Vorm geven aan de vernieuwde procedures en principes voor de erkenning en subsidiëring van intergemeentelijke onroerendergoeddiensten
- Een programma opmaken voor ons ondersteuningsaanbod aan de lokale besturen

Dat alles doen we in nauw overleg met de lokale besturen en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving.

In onze reguliere werking doorlopen we de eerste keer de erkennings- en subsidieaanvragen van onroerendergoedgemeenten volgens de vernieuwde principes. We staan klaar om de eerste gemeenten toegang te geven tot de Inventaris onroerend erfgoed. En via gerichte communicatie en netwerkmomenten zorgen we voor informatiedeling en kennisoverdracht.

In samenwerking en overleg met de betrokken lokale besturen werken we aan onze laatste gebiedsdekkende vaststelling van de [Inventaris bouwkundig erfgoed](#). De provincie Oost-Vlaanderen ronden we af en West-Vlaanderen starten we op. Op die manier zorgen we ervoor dat alle informatie in de inventaris bij de overdracht aan de lokale besturen zo correct mogelijk is en voldoet aan de hedendaagse standaarden en reglementaire bepalingen.

resultaat	timing
Implementatie visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid	
De erkenningsaanvragen voor nieuwe onroerenderfgoedgemeenten zijn behandeld volgens de vernieuwde procedures	30/04
De subsidieaanvragen voor onroerenderfgoedgemeenten zijn behandeld	30/04
Er is in samenspraak met de lokale besturen een procedure uitgewerkt voor hun inspraak in de voorbereiding van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid	30/06
Een voorstel van beschermingsthema's voor de volgende legislatuur is geformuleerd in samenspraak met de lokale besturen	30/09
De lokale besturen zijn geïnformeerd over de mogelijkheden tot samenwerking op het vlak van archeologische toevalsvondsten en modelovereenkomsten daarvoor zijn beschikbaar	30/09
De noden voor informatiedoorstroming over handhaving tussen de betrokken lokale en Vlaamse actoren zijn in kaart gebracht en aan het agentschap Justitie en Handhaving bezorgd met het oog op integratie in het Vlaams Handhavingsplatform	30/09
Een infosessie voor lokale besturen over de vorderingen van de implementatie van de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid heeft plaatsgevonden	31/10
De lokale besturen hebben input gegeven voor de voorbereiding van de beleidsnota onroerend erfgoed 2024-2029	31/12
De IT-toepassingen van de Inventaris onroerend erfgoed ondersteunen de vaststelling door erkende onroerenderfgoedgemeenten	31/12
De processen m.b.t. het erkennen, subsidiëren en opvolgen van erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zijn uitgetekend in samenspraak met de lokale besturen	31/12
De programmatie voor de ondersteuning van lokale besturen bij hun onroerenderfgoedbeleid is opgemaakt	31/12
Er is een format uitgewerkt voor de platformen voor overleg en kennisdeling met lokale besturen	31/12

resultaat	timing
Vaststelling inventaris bouwkundig erfgoed i.s.m. lokale besturen	
Een infosessie over de vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed voor de lokale besturen uit West-Vlaanderen heeft plaatsgevonden	28/02
Het openbaar onderzoek voor de vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie West-Vlaanderen is gestart	01/04
Een ontwerp van ministerieel besluit voor de vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen is aan de minister bezorgd	31/05
De inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen is vastgesteld en verwerkt in de online Inventaris Onroerend Erfgoed en het Geoportaal	31/12

Initiatief 3: een afgestemd depotbeleid voor erfgoed en goed beheer van topstukken

- Met mijn collega bevoegd voor Cultuur wil ik nagaan hoe de vele topstukken aanwezig in monumenten, in kerken en kloosters, in goede staat voor de toekomst bewaard kunnen worden.
- Ook in samenwerking met mijn collega bevoegd voor Cultuur, die de regierol op zich neemt, zorgen we voor een afgestemd depotbeleid voor erfgoed, dat niet enkel inzet op nieuwe bewaarplaatsen maar, na waardering en inventarisatie, ook resulteert in herbestemmen en afstoten.

Wat realiseerden we in 2022?

Samen met de collega's van het departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) werkten we op twee pistes rond het behoud van Topstukken.

Om beheerders te ondersteunen bij de instandhouding van dit belangrijke erfgoed pasten we onze [websites](#) aan en stemden we ze op elkaar af. We brachten dit onder de aandacht via een [nieuwsbericht](#) en informeerden partners als Faro, Parcum en Monumentenwacht op voorhand via overleg en presentatie. Omdat het voor beheerders ook niet altijd duidelijk is welke onderdelen van beschermd erfgoed een cultuurgood zijn en wat dan de relatie is met het statuut van Topstuk, plaatsten we een [herwerkte richtlijn](#) hierover online. Ook die lichtten we toe aan onze medewerkers en partners.

Aan de andere kant onderzochten we hoe we overlappende administratieve procedures voor beschermde cultuurgooden en Topstukken kunnen vereenvoudigen en meer op mekaar afstemmen. Daarover bezorgden we een eerste nota met voorstellen aan de bevoegde ministers.

Voor het afgestemde depotbeleid ronden we de projectfase succesvol af. We leverden samen met de collega's van departement CJM een [visietekst](#) en landschapsanalyse op en presenteerden die op een druk bijgewoonde [studiedag](#). Daaruit stroomden thema's voort waar we beleidsmatig verder mee aan de slag gaan. De voorbereiding en het uitwerken van die thema's gebeurt in samenwerking met Faro en het Depotnetwerk. Voortaan ontmoeten we mekaar in een jaarlijks overleg met de betrokken actoren.

Wat zullen we realiseren in 2023?

In samenwerking met het departement CJM zorgen we voor een betere afstemming van de regelgeving en procedures voor topstukken en cultuurgooderen. We werken met gebundelde krachten om de regelgeving aan te passen en informeren actief de eigenaars en beheerders.

Het project voor het afgestemd depotbeleid is afgerond. We blijven verder inzetten op regelmatig overleg en afstemming met depotsectoren cultuur en onroerend erfgoed.

resultaat	timing
Er is een juridische en beleidsmatige analyse gemaakt die in kaart brengt wat de effecten zijn op de regelgeving onroerend erfgoed als de regeling voor cultuurgooderen die ook Topstuk zijn geïntegreerd wordt in het Topstukkendecreet	28/02
De nieuwe werkwijze met betrekking tot beschermde cultuurgooderen die ook Topstuk zijn, is toegelicht aan de erfgoedbeheerders (<i>onder voorbehoud van wijziging regelgeving</i>)	31/12

Initiatief 4: samen met de partnerverenigingen verbreden we het draagvlak voor onroerend erfgoed en verbeteren we de dienstverlening voor de onroerenderfgoedzorg(ers)

- Verenigingen als Herita, Monumentenwacht Vlaanderen, het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) en de Erfgoedkluis slaan de brug tussen het Vlaamse erfgoedbeleid en de praktijk. Ze vormen mee het uithangbord van de onroerenderfgoedzorg. Ze moeten bijdragen aan draagvlakverhoging, kennis en expertise aanbieden, de vinger aan de pols houden en als spreekbuis fungeren voor het middenveld.

Wat realiseerden we in 2022?

De realisatie van dit beleidsinitiatief ligt hoofdzakelijk in handen van onze partnerverenigingen zoals Herita, Monumentenwacht en Parcum. Waar mogelijk dragen we bij en ondersteunen we hun werking.

Herita

De meerjarige samenwerkingsovereenkomst tussen [Herita](#) en de Vlaamse Overheid liep tot 31/12/2022. Daarom bereidden we tegen het jaareinde een nieuwe overeenkomst voor, die de Vlaamse regering vervolgens goedkeurde. Omdat Herita zijn [rol in de toekomst](#) zal heroriënteren, beperkt deze samenwerkingsovereenkomst zich tot één jaar. De inhoudelijke nadruk voor dit overgangsjaar ligt op het optimaliseren van de sites die Herita al in portefeuille heeft (met de restauratie van de kastelen [Horst](#) en [Beauvoorde](#) als laatste grote werven), en op activiteiten als de jaarlijkse Open Monumentendag. In datzelfde kader kan Herita vanaf 2023 ook rekenen op een verhoogde werkingsubsidie en extra middelen vanuit het Relanceplan Vlaamse Veerkracht. In 2022 regelden we de toekenning van deze bijkomende budgetten. Verder verkenden we de mogelijkheden om de nieuwe rol van Herita decretaal te verankeren en stoomden we daar een ontwerp van decreet voor klaar. Op het vlak van erfgoedsites besliste de Vlaamse regering tot slot om drie bijkomende sites in eigendom te nemen. Het agentschap bereidde de eigendomsoverdracht van deze goederen voor, met het oog op een toekomstige erfpacht door Herita. Voor het [kasteel van Heers](#) konden we dat traject al afronden, voor het [Hooghuis](#) in Doel en [Hof ter Walle](#) in Beveren loopt het proces nog.

Parcum

Ook de samenwerkingsovereenkomst met [Parcum](#) liep af, waardoor we een nieuwe overeenkomst voor de periode 2023-2027 opstelden. Die kreeg in oktober goedkeuring van de Vlaamse regering. De focus ligt op:

- de bijdrage van Parcum aan de uitvoering van het beleidsplan 'naar een nieuwe toekomst voor de Vlaamse parochiekerken' van het [Platform Toekomst Parochiekerken](#)
- de ondersteuning van het agentschap bij de uitvoering van de visienota 'beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen'
- [ondersteuning van initiatiefnemers](#) bij de valorisatie, openstelling, ontsluiting, beheer, onderhoud, restauratie, renovatie en veiligheidszorg van kerkgebouwen.

Monumentenwacht

Met [Monumentenwacht](#) zetten we het afgelopen jaar verder in op de verhoogde uitwisseling van data en informatie. Zo gingen we na hoe we informatie uit hun inspectieverslagen kunnen integreren in onze nieuwe digitale tool 'Erfgoedrapport' die we gebruiken om de erfgoedwaarden van het beschermde bestand te monitoren. De jaarlijkse subsidie is dan ook voor een groot deel bestemd om de datacapaciteit van Monumentenwacht verder uit te bouwen.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Herita zal in de toekomst doorgroeien tot Vlaamse National Trust, met een focus op het beheer en de ontsluiting van een aanzienlijk verruimde erfgoedportefeuille. We ondersteunen dit heroriënteringsproces door de scope van de organisatie, subsidiëring en opvolging ten gronde te regelen in een decreet. Daarin nemen we ook een subsidiekader op zoals de vernieuwde Vlaamse Codex Overheidsfinanciën voortaan verplicht.

Resultaat	timing
Het ontwerp van decreet voor de decretale verankering van Herita is aan de minister bezorgd met het oog op agendering op de Vlaamse regering	31/03
De eigendomstitels van het Hof ter Walle en de terreinen van het Hooghuis in Doel zijn overgedragen naar het agentschap	30/04
Er is een erfpachtovereenkomst getekend tussen het agentschap en Herita voor het Hof ter Walle en het Hooghuis in Doel	31/08
Het ontwerp van decreet voor de decretale verankering van Herita is aan de minister bezorgd met het oog op behandeling in het Vlaams parlement	30/09

OD1.2: Het onroerend erfgoed draagt bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving

Mensen identificeren zich met de plaats waar ze leven. Die leefomgeving, en de manier waarop we ze beleven, vormt het uitgangspunt van de Europese Landschapsconventie. 'Landschap' in de geest van de conventie is meer dan gebieden met bijzondere natuur- of erfgoedwaarden. Landschap is overal. De conventie pleit voor een gebiedsgerichte erfgoedaanpak, waarbij er sprake is van een wisselwerking tussen de mens, het erfgoed en de omgeving waar het deel van uitmaakt.

Initiatief 5 & 6: we voeren een transversaal onroerenderfgoedbeleid en we maken van landschapszorg een beleidsveldoverschrijdende ambitie

- De Landschapsconventie benadrukt de ruimtelijke dimensie van onroerend erfgoed en onroerenderfgoedzorg en redeneert niet in termen van erfgoedcategorieën. We grijpen de 20ste verjaardag van de Landschapsconventie aan om deze brede benadering door te vertalen in alle segmenten van de erfgoedsector.
- We verankeren het landschapsaspect op maat in de aanpak van de Vlaamse overheid om omgevingsuitdagingen sectoroverschrijdend op te lossen en om de omgevingskwaliteit te versterken. We zorgen ervoor dat binnen de Vlaamse overheid 'landschap' transversaal en geïntegreerd wordt benaderd.

Wat realiseerden we in 2022?

Om het concept van integrale erfgoedzorg meer bekendheid te geven, organiseerden we een netwerkmoment voor de medewerkers van onroerenderfgoedgemeenten, intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, Regionale Landschappen en ons eigen agentschap. We bogen ons aan de hand van toelichtingen en ervaringsuitwisseling over vragen als: 'Hoe bereiken we een integrale erfgoedbenadering die zich weerspiegelt in acties en resultaten in de praktijk?', 'Waarom stappen we af van een objectgerichte erfgoedzorg en vinden we een gebiedsgerichte aanpak belangrijk?' en 'Hoe gaan we hiermee concreet van start?'.

In februari startte ook het onderzoek 'Ontwikkelen van een methodologie voor landschapskarakterisatie', in een samenwerking tussen verschillende Vlaamse entiteiten. Het project heeft als doelstelling een methodologie te ontwikkelen die kennis van en over het landschap integreert en inzicht geeft in zowel het functioneren van het landschap als de beleving ervan. De methodologie moet toelaten om het karakter van het moderne landschap systematisch in kaart te brengen en te beschrijven. We volgden deze studie op vanuit de stuurgroep en de gebruikersgroep.

Maar onze grootste focus legden we op de [Vlaamse Parken](#). We droegen bij aan de totstandkoming van het ontwerp van decreet over de Vlaamse Parken en de algemene landschapszorg. We waakten erover dat de cultuurhistorische en holistische benadering van het landschap hierbij voldoende aan bod kwam en reikten concrete voorstellen aan waar nodig. Intensief overleg met de betrokken Vlaamse partners was daarbij essentieel. Daarnaast namen we deel aan het Vlaams Parkenbureau en leverden we een actieve bijdrage op de [collectieve](#) en [individuele](#) begeleidingsdagen voor de Landschapsparken.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We leggen de focus opnieuw op de Vlaamse parken, die in 2023 moeten landen wat betreft het regelgevend kader voor de erkenning en subsidiëring. Daarnaast blijven we samenwerken met andere beleidsvelden en entiteiten om de transversale landschapszorg concreet gestalte te geven. Een belangrijke stap daarin is de verankering van de rol die de Regionale Landschappen opnemen in de algemene landschapszorg. We nemen het regelgevende traject daarvoor in onze handen, in overleg met de collega's bij agentschap Natuur en Bos, de Regionale Landschappen en andere betrokken actoren.

resultaat	timing
De studiedag 'De diversiteit van de landschapszorg' vond plaats	31/03
Een landschappelijke visie op bijkomende bossen en houtkanten in Vlaanderen is uitgewerkt	30/09
Het agentschap heeft een bijdrage geleverd aan de jurering van de Vlaamse Parken	31/12
Het agentschap heeft een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het regelgevend kader voor de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse Parken	31/12
In samenspraak met de betrokken beleidsvelden is een eerste ontwerp van besluit aan de bevoegde ministers bezorgd om de rol die de Regionale Landschappen opnemen in de algemene landschapszorg te verankeren	31/12

SD2: DE VOLGENDE GENERATIES BESCHIKKEN OVER EEN ONDERBOUWDE EN COHERENTE STAALKAART VAN ONROEREND ERFGOED

Het beschermde bestand is opgebouwd sinds de jaren 1930. Het instrumentarium is sindsdien voortdurend geëvolueerd en de beschikbare kennis aanzienlijk toegenomen. Een kritische reflectie is daarom aan de orde. Is het beschermde bestand optimaal beschermd en is het beschermingsstatuut altijd consequent ingezet? Hebben we wel het juiste beschermd? Is het beschermde bestand met andere woorden representatief? We willen, in samenspraak met de betrokkenen, het beschermde bestand actualiseren.

OD2.1: Erfgoedwaarden zijn zo verankerd dat ze ook in de toekomst relevant blijven

Sinds de jaren 1960 bouwt de centrale overheid in Vlaanderen continu aan een wetenschappelijke erfgoedinventaris, die het erfgoed in kaart brengt en het mogelijk maakt er een beleid voor te ontwikkelen. In 2016 werd het geografisch inventariseren van bouwkundig erfgoed en landschapselementen doorgegeven aan de lokale besturen. Er wordt van hen verwacht dat ze de lijst van het bouwkundig erfgoed en de landschapselementen verder verfijnen om een lokaal (erfgoed)beleid op maat te realiseren. Onroerenderfgoedrichtplannen zijn een relatief nieuw instrument, geïntroduceerd in het Onroerenderfgoeddecreet. Ook dit instrument is een alternatief voor bescherming.

Initiatief 7: we optimaliseren de doelmatigheid van de inventarissen

- We onderzoeken of de rechtsgevolgen van de vaststelling beantwoorden aan de huidige doelstellingen van het onroerenderfgoedbeleid en of de inspanningen om vast te stellen wel voldoende effecten genereren.
- De resultaten van dit onderzoek vormen de basis voor het bijsturen, herzien of afschaffen van het instrument van vaststelling.

Wat realiseerden we in 2022?

Dit beleidsinitiatief is afgerond. De resultaten ervan krijgen verdere doorwerking in andere beleidsinitiatieven, zoals het stimuleren van lokaal onroerenderfgoedbeleid en het herzien van het beschermde erfgoedbestand.

Initiatief 8: we zetten verder in op onroerendergoedrichtplannen en andere participatieve instrumenten

- We maken werk van het omzetten van de goedgekeurde richtplannen in actieprogramma's en bekijken welke initiatieven nodig zijn om de uitvoering ervan te faciliteren.
- We evalueren de proefprojecten en optimaliseren het instrument waar nodig.
- We initiëren zelf nieuwe onroerendergoedrichtplannen en stimuleren onze partners en lokale besturen om ook met dit instrument aan de slag te gaan.

Wat realiseerden we in 2022?

Samen met de betrokken partners werkten we verder aan de lopende thema's voor onroerendergoedrichtplannen. Daarnaast keken we naar de toekomst voor het instrument.

In het kader van het actieprogramma 'Mergelgroeven te Riemst' rondde we het voorbereidende onderzoek naar de bescherming van de mergelgroeve 'Grote Berg' af. We startten vervolgens met de opmaak van het beschermingsdossier zelf.

Bij het onroerendergoedrichtplan '[Hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren](#)' bereidden we de goedkeuring van het actieprogramma voor. Na goedkeuring door de Vlaamse regering, stelde de minister het actieprogramma voor aan alle betrokken partners tijdens een [persmoment](#) in de landcommanderij van Alden Biezen. De uitvoering van de acties startte meteen. Zo is de oprichting van het hoogstamboomgaardenloket voorbereid, is er een methodologie voor een geïntegreerde inventarisatie en waardering van hoogstamboomgaarden uitgewerkt en beschikken lokale partners over afwegingskaders voor beheermaatregelen en vergunningenbeleid.

Bij het derde thema, de historische landgoederen, leidde het voorbereidende traject tot de ondertekening van de intentieverklaring tijdens een [event](#) op het kasteeldomein Drie Koningen in Beernem. Daarmee gingen de minister en de andere betrokken partijen formeel het engagement aan om een onroerendergoedrichtplan op te maken. Vervolgens is de coalitie aan de slag gegaan om de visie uit te werken die zal leiden tot het onroerendergoedrichtplan zelf.

Tot slot maakten we de denkoefening hoe we in de toekomst zullen komen tot nieuwe thema's voor dit instrument. We integreerden de aanpak in de nieuwe werkwijze voor beschermingsthema's die we samen met de lokale besturen ontwikkelden. Samen met lokale partners verkennen we welke thema's aandacht verdienen, hetzij om onmiddellijk over te gaan tot de uitwerking van een pakket beschermingen, hetzij om participatief een visie of richtplan te ontwikkelen en vervolgens een actieprogramma uit te werken dat deze visie kan realiseren. Beschermingen kunnen daar dan nog altijd deel van uitmaken.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We werken verder aan de lopende initiatieven rond 'Mergelgroeven te Riemst', 'Hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren' en 'Historische landgoederen'. Daarnaast ondersteunen we het initiatief om tot een onroerenderfgoedrichtplan te komen voor het polderlandschap van Doel en denken we na over de toekomstige inzet van het instrument.

resultaat	timing
Het agentschap heeft de betrokken partners ondersteund om de ondertekening van een intentieverklaring voor een onroerenderfgoedrichtplan met actieprogramma 'polderlandschappen in Doel' mogelijk te maken	30/04
In het kader van het onroerenderfgoedrichtplan 'Hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren' is het hoogstamboomgaardenloket opgericht en operationeel	30/11
Er is een voorstel voor de uitwerking van nieuwe onroerenderfgoedrichtplannen	30/11
Het onroerenderfgoedrichtplan 'Historische landgoederen' is ter ondertekening voorgelegd aan de minister	31/12

OD2.2: Het beschermde bestand is een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen

Het erfgoedbeleid is er op gericht om de getuigen van ons verleden te behouden voor de toekomstige generaties, hiervoor wordt het beschermingsinstrument ingezet. Om te weten of het behoud van het beschermd erfgoed geslaagd is, zullen we de huidige voorraad beschermd erfgoed verder evalueren op basis van onze hedendaagse inzichten over erfgoedwaarden.

Initiatief 9 & 10: we herzien het bestaande beschermde erfgoedbestand, in samenspraak met de betrokken lokale besturen en we maken beschermingsbesluiten duidelijk, rechtszeker en laten kansen voor toekomstige ontwikkelingen

- We evalueren stelselmatig het reeds beschermde bestand. We actualiseren het door volop in te zetten op het wijzigen van besluiten en het opheffen van beschermingen.
- Nieuwe beschermingscampagnes spelen in op aantoonbare en gewichtige hiaten, vertrekkend vanuit een thematische analyse en evaluatie van het reeds beschermde bestand. Parallel toetsen we de al gerealiseerde beschermingen aan de huidige norm en treffen maatregelen als ze deze toets niet doorstaan.
- Voor toekomstige beschermingen ontwikkelen we een format dat voldoende juridische en inhoudelijke houvast biedt en tegelijk toelaat om flexibel in te spelen op hedendaagse en toekomstige uitdagingen en op nieuwe erfgoedinzichten. Bij bestaande beschermingen maken we prioritair werk van het aanpassen of opheffen van besluiten die onduidelijkheden of administratieve fouten bevatten en daardoor weinig rechtszekerheid bieden.

Wat realiseerden we in 2022?

Afgelopen jaar werkten we de globale screening van het beschermde bestand af. Deze evaluatie had als doel de beschermde goederen te detecteren die overduidelijk niet meer aan de huidige criteria voor bescherming voldoen. Begin januari startten we met het uitdiepen van de beschermings- en beheershistoriek van 591 objecten waar een eerdere desktopscreening geen uitsluitsel kon bieden over de beschermingswaardigheid of de aangewezen vervolgpiste. We voerden bijkomend archiefonderzoek uit, spitten doorheen de beheersdossiers en brachten waar nodig ook een plaatsbezoek. Op basis van deze meer diepgaande screening formuleerden we een voorstel over beschermde goederen waar een gehele of gedeeltelijke opheffing aan de orde kan zijn. In sommige gevallen moeten we eerst nog bijkomende acties ondernemen, zoals een handhavingstraject of het afdwingen van een plaatsbezoek. Het resultaat van deze bijkomende evaluaties voegden we toe in de toepassing 'Erfgoedrapport' waarmee we de erfgoedwaarde van alle beschermde goederen monitoren.

Het voorbije jaar voltooiden we ook de [evaluatie van 203 beschermingsbesluiten met archeologische waarde](#). Als conclusie stelden we vast dat die allemaal voldoen aan de huidige selectiecriteria voor bescherming op Vlaams niveau. Maar bij 132 besluiten detecteerden we wel mogelijkheden om de archeologische erfgoedwaarden beter te vrijwaren en te beheren. Daarom besteedden we in het najaar een waarderend onderzoek uit van de [Romeinse Vicus in Velzeke](#) als testdossier tot herbescherming. Met die procedure willen we het statuut aanpassen van beschermd monument naar beschermde archeologische site.

Tot slot werkten we ook een aanpak voor de evaluatie van de stedenbouwkundige ensembles uit.

Naast de evaluatie van beschermingen legden we afgelopen jaar ook al verschillende [dossiers tot opheffing of wijziging](#) van de bescherming aan de minister voor. Vanuit het pilootproject van het verdwenen en aangetast erfgoed werd de bescherming van eenentwintig objecten definitief opgeheven en twee beschermde goederen werden definitief gewijzigd. Bij het pilootproject van de windmolens ging het om vier definitieve opheffingen en drie voorlopige. Tegen het jaareinde volgde dan de voorlopige opheffing van een eerste pakket van tien beschermde objecten uit de globale screening.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Nadat we gerapporteerd hebben over de evaluatiefase, schakelen we een aanzienlijke versnelling hoger in het effectief wijzigen en opheffen van beschermingen. Tegelijk voeren we de evaluatie uit van het beschermd bestand aan varend erfgoed. En tot slot starten we het traject voor de bescherming van frietkoten met erfgoedwaarde en zetten we de volgende stap in de bescherming van cultuurhistorische landschappen in de Vlaamse Ardennen.

resultaat	timing
Er is een rapport bezorgd aan de minister over de aanpak en de resultaten van de eerste globale screening van het bestand aan beschermd erfgoed, met het oog op mededeling aan de Vlaamse Regering	31/03
In navolging van de globale evaluatie van het beschermd bestand is een lijst met dossiers voor wijziging of opheffing bezorgd aan de minister	31/03
De erfgoedrapporten die binnen de evaluatie van het beschermd bestand zijn opgemaakt en waarvoor een beslissing is genomen, zijn aangevuld en gevalideerd in de digitale toepassing	30/06
Er is een nota bezorgd aan de minister over een eventuele inkanteling van de Vlaamse Commissie voor Varend Erfgoed in de VCOE en de wijzigingen die dit in de regelgeving zou vergen	30/06
Een eerste pakket dossiers voor voorlopige wijziging of (gedeeltelijke of gehele) opheffing van de bescherming is aan de minister bezorgd. De ondertekende dossiers worden via de publieke databanken ontsloten.	30/06
De lokale besturen en met het Nationaal Verbond van Frituristen (Navefri) zijn bevraagd om kandidaturen voor beschermenswaardige frietkoten te bezorgen aan het agentschap	30/09
In samenspraak met de lokale besturen, eigenaars en betrokken uitbaters is een selectie gemaakt van frietkoten die in potentieel aanmerking komen voor bescherming	31/10
Een tweede pakket dossiers voor voorlopige wijziging of (gedeeltelijke of gehele) opheffing van de bescherming is aan de minister bezorgd. De ondertekende dossiers worden via de publieke databanken ontsloten.	31/12
In navolging van het pilootproject 'windmolens' zijn drie voorlopige herbeschermingsdossiers als testcase aan de minister bezorgd. De ondertekende dossiers worden via de publieke databanken ontsloten.	31/12
De resultaten van de evaluatie van het beschermd varend erfgoed zijn aan de minister bezorgd	31/12
Een representatief pakket van waardevolle cultuurhistorische landschappen in de Vlaamse Ardennen is bezorgd aan de minister met het oog op voorlopige bescherming	31/12

SD3: DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED IS ZICHTBAAR, TOEKOMSTGERICHT EN DUURZAAM

Zorg dragen voor erfgoed betekent niet alleen het fysiek in stand houden, maar ook er betekenis en invulling voor de huidige en toekomstige generaties aan geven. Duurzame erfgoedzorg betekent open staan voor hedendaagse oplossingen die een eigentijds gebruik mogelijk maken. We willen duurzaamheid inbedden in alle facetten van de erfgoedzorg en inzetten op vernieuwing die zowel erfgoedbehoud als erfgoedontwikkeling dient. Het vrijwaren, ontwikkelen en aanbieden van kennis en expertise en het aanbieden van gepaste financiële ondersteuning moeten deze ambitie op het terrein helpen waarmaken. De overheid wil zich daarbij profileren als een coach, die partners mobiliseert en initiatiefnemers vlot naar oplossingen begeleidt.

OD3.1: Onrorenderfgoedzorg staat voor duurzame oplossingen

Initiatief 11: onrorenderfgoedzorg is klantgericht

- We zetten volop in op digitalisering.
- In functie van het behoud van onze waardevolle sites zal er in het agentschap Onroerend Erfgoed meer ingezet worden op proactieve handhaving en bemiddeling in dossiers waar al een vonnis is.
- We starten met het in kaart brengen van de fysieke toestand van ons beschermd erfgoed en gaan hierbij pragmatisch tewerk. De monitoring wordt ingebed in beheersprocedures. Zo willen we stelselmatig voor elk beschermd onrorenderfgoedobject een digitaal beheerslogboek uitwerken.

Wat realiseerden we in 2022?

De digitalisering van onze dienstverlening en werking zette ook afgelopen jaar grote stappen vooruit. Veel aandacht ging naar het openstellen van de [Inventaris onroerend erfgoed](#) voor lokale besturen. We startten met een volledige herwerking van het rechtenbeheer zodat gevoelige data onderling afgeschermd blijft. Aanvullend zorgden we dat de afspraken en regels over het gebruik van de toepassing doorvertaling kregen naar de datasystemen. Vervolgens bouwden we een nieuwe [databank om auteurs](#) correct te registreren en tegemoet te komen aan de wetgeving op dat vlak. Tot slot pasten we onze [Beeldbank](#) aan zodat lokale besturen daar ook hun beeldmateriaal in kunnen opladen, gekoppeld aan inventarisitems. Met deze realisaties stellen we de lokale besturen in staat om hun nieuwe mogelijkheden en taken op te nemen en vanaf 2023 hun eigen inventaris en bijhorend beeldarchief aan te bieden via onze digitale kanalen.

Ook bij onze andere [digitale loketten](#) en toepassingen voegden we functionaliteiten toe en werkten we verder aan de gebruiksvriendelijkheid. Zo maakten we het mogelijk voor eigenaars om op een gebruiksvriendelijke manier zelf aanvullingen te bezorgen bij onvolledige premie-aanvragen. We zetten een nieuwe versie van ons geoportaal online die het gebruiksgemak op mobiele toestellen aanzienlijk verbetert. Aan onze Beeldbank voegden we een functionaliteit toe die nummerplaten op foto's automatisch herkent en vervaagt bij het opladen van beelden, zodat we beter voldoen aan de GDPR-bepalingen. En in het archeologieportaal gingen we live met de gebruikerszijde van de toepassing 'mijn erkenning' waarmee we feedback geven aan erkende archeologen en informatie-uitwisseling over de erkenning mogelijk maken. Bovendien gaven we dat portaal een update om data gemakkelijker doorzoekbaar te maken voor erkende archeologen, medewerkers van onroerenderfgoedgemeenten en onze eigen collega's.

Naast onze IT-inspanningen streefden we ernaar om zo veel mogelijk van onze informatie digitaal beschikbaar te stellen aan onze klanten. Zo laadden we meer dan 28.000 nieuwe beelden op in onze online [Beeldbank](#), grotendeels het resultaat van de stelselmatige digitalisering van onze fotoarchieven, maar ook de [plannen van de KCML en de 'Mission Dhuicque'](#). We voegden 51 publicaties toe aan ons [open archief van publicaties](#) en zetten 54 items op de publicatiedatabank van de Vlaamse overheid. Daarnaast hielden we het informatie- en kennisaanbod op [onze website](#) actueel en breidden we dat uit.

Ook in onze dagelijkse werking bleven we inspanningen leveren om onze dienstverlening nog klant- en oplossingsgerichter te maken. We organiseerden structureel overleg met een breed spectrum aan klantengroepen en sectoren en zetten in op handleidingen, vorming en kaders om eigenaars en beheerders te ondersteunen. Bij grotere of complexere projecten gingen we in proactief vooroverleg om constructief mee te denken over oplossingen. Een grote groep van onze medewerkers volgde een intensieve opleiding over coachende vaardigheden. En de medewerkers van ons Infopunt, het team dat instaat voor klantenonthaal en procesondersteuning, startte met een traject waarbij we continu onze eerstelijns dienstverlening optimaliseren. Klantvriendelijkheid, laagdrempeligheid en efficiëntie zijn daar uitgangspunten bij.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Ook komend jaar blijven we verder bouwen aan een klant- en oplossingsgerichte aanpak in de uitvoering van beleidsinitiatieven en onze dagelijkse werking. We hanteren daarbij de principes van belanghebbendenmanagement, oplossingsgerichtheid en klantgerichtheid. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om digitale informatie over de fysieke toestand van het erfgoed uit te wisselen met Monumentenwacht en te integreren in onze eigen toepassing 'Erfgoedrapport'. Stelselmatig maken we tienduizenden gedigitaliseerde foto's uit ons archief publiek beschikbaar via onze Beeldbank. Binnen de mogelijkheden van onze beschikbare capaciteit digitaliseren we bijkomende processtromen en maken we onze e-loketten gebruiksvriendelijker.

Initiatief 11bis: op weg naar een maatschappelijk aanvaarde archeologische erfgoedzorg

- De financiering en betaalbaarheid van archeologische trajecten, de doorlooptijd ervan en de wetenschappelijke meerwaarde en ontsluiting blijven permanente aandachtspunten. Bij een aantal maatschappelijke sectoren leeft het aanvoelen dat de archeologische erfgoedzorg een impact heeft op ontwikkelingsprojecten. Daarom voeren we – wanneer alle duurzame effecten van de archeologieregelgeving zichtbaar zijn – een grondige evaluatie uit in samenspraak met de betrokken actoren. Op basis van de resultaten sturen we de regelgeving en de uitvoeringspraktijk bij waar nodig.

Wat realiseerden we in 2022?

We zetten in op drie speerpunten om bij te dragen aan een maatschappelijk aanvaarde archeologische erfgoedzorg: evaluatie van de regelgeving en uitvoeringspraktijk, aanpassing van de regelgeving en onze eigen werking.

Evaluatie

In de eerste jaarhelft focusten we ons op de evaluatie zoals we die elk jaar maken over de [uitvoering van de archeologieregelgeving](#) en de [kenniswinst](#) die daaruit voortvloeit. Tegelijk startten we met aanvullende onderzoeken en analyses om tegen het jaareinde de ‘evaluatie ten gronde’ op te leveren zoals die voorzien was in het regeerakkoord. In die evaluatie onderzochten we de langetermijneffecten van de archeologieregelgeving over de periode 2016-2021. Die vormt de basis voor beleidsaanbevelingen over de toekomst van het archeologische bestel in Vlaanderen. Tegelijk besteedden we een [juridische en financieel-economische studie](#) uit naar de haalbaarheid van een maximumfactuur voor verplichte archeologische trajecten. Na een intensief begeleidingstraject ontvingen we de resultaten daarvan in december en bezorgden ze aan de minister. De resultaten van dit onderzoek maken deel uit van de beleidsaanbevelingen na de evaluatie ten gronde.

Regelgeving

In 2021 voerden we een onderzoek naar de benutting en de doelgroepen van de bestaande premies voor [archeologisch vooronderzoek](#) en [buitensporige opgravingskosten](#). Tegelijk gingen we na hoe een premie voor onderzoek van menselijke inhumatieresten eruit kon zien. Als gevolg daarvan bereidden we in 2022 een [wijziging van het Onroerendergoedbesluit](#) voor om de toegangscriteria tot de bestaande premies te verruimen. Voortaan zijn enkel professionele ontwikkelaars, openbare besturen, nutsbedrijven en verkavelingen nog uitgesloten van deze premies. Via dezelfde wijziging van de regelgeving introduceerden we een [premie voor onderzoek van menselijke inhumatieresten](#). De premie is mogelijk voor alle initiatiefnemers en projecten, behalve verkavelingen. Deze aanpassingen kregen in september definitieve goedkeuring van de Vlaamse regering, waarna we onze procedures en communicatie aanpasten. Tegelijk werkten we de laatste drempels weg om het hele archeologieproces volledig digitaal te laten verlopen.

Naast de premiereregelingen werkten we ook aan een nieuwe versie van de Code van Goede Praktijk. We bevroegen de archeologiesector naar mogelijkheden om archeologisch onderzoek sneller, selectiever en kostenefficiënter te laten verlopen. De ontvangen voorstellen werkten we in overleg verder uit, in afwachting van de beleidsmatige conclusies en keuzes uit de evaluatie ten gronde.

Werking

Ook via onze reguliere werking zetten we in op ondersteuning van erkende archeologen bij het maken van gedegen keuzes en de verspreiding van de kenniswinst uit archeologisch onderzoek.

Zo publiceerden we het [deel neolithicum](#) van de Onderzoeksbalans archeologie en een [selectiekader voor landschappelijk en archeologisch booronderzoek](#). Daarnaast zorgden we (mee) voor de organisatie van vijf bijscholingsdagen voor archeologen: syntheseonderzoek 2019, Onderzoeksbalans Prehistorie, [‘hout & archeologie’](#), de synthesesdag van Archaeologia Mediaevalis en de Romeinendag. Verder gingen we live met een nieuwe IT-toepassing voor erkende archeologen: ‘mijn erkenning’. Het ene luik van deze online applicatie laat erkende archeologen toe om informatie terug te vinden en op te laden over hun erkenning (bv. veldwerkervaring, deelname aan bijscholingen, kerncijfers, ...). Het andere luik toont real-time feedback over de kwaliteit van hun onderzoek. Dat biedt hen inzicht in hun structurele sterktes en zwaktes en biedt hen houvast om zelf bij te sturen waar nodig.

Om nodeloos onderzoek te vermijden, zetten we versterkt in op de uitbreiding van de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed of kenniswinst te verwachten valt. In die gebieden moet een ontwikkelaar geen archeologisch traject doorlopen. Met een investering van vijf miljoen euro aan Relancemiddelen en reguliere kredieten zetten we een opdracht in de markt om deze kaart op drie jaar tijd significant uit te breiden voor heel Vlaanderen. De aanbesteding daarvan konden we tegen het jaareinde succesvol afronden.

In de loop van het jaar publiceerden we ook vijf rapporten in de reeks [‘Syntar’](#). Die zijn het resultaat van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek. De [oproep 2022](#) voor die subsidies leidde overigens tot de goedkeuring en financiering van zes nieuwe onderzoeksprojecten.

Tot slot lanceerden we onze podcastreeks [‘de Archeotoog’](#). Daarin laten we archeologen aan het woord, als het ware aan de toog, om inzichten uit archeologisch onderzoek te delen met het luisterpubliek. In de eerste reeks legden we de focus op de prehistorie, naar aanleiding van de actualisatie van deze periode in de Onderzoeksbalans archeologie.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Om de archeologische erfgoedzorg maatschappelijk meer aanvaard te maken, zetten we de ingeslagen weg verder. We bespreken de resultaten van de evaluatie ten gronde van de archeologieregelgeving met de minister en sturen waar nodig de regelgeving en uitvoeringspraktijk bij. We zetten verder in op instrumenten die de selectiviteit en kostenefficiëntie van de archeologische erfgoedzorg bevorderen en bijdragen aan een zichtbare kenniswinst. De Onderzoeksbalans en de GGA-kaart zijn hier belangrijke speerpunten.

resultaat	timing
De oproep voor projectsubsidies archeologisch syntheseonderzoek is gelanceerd	31/01
Op basis van de evaluatie ten gronde van de archeologieregelgeving is een nota met beleidsaanbevelingen aan de minister bezorgd	31/01
De actualisatie van het hoofdstuk Vroege Middeleeuwen in de onderzoeksbalans archeologie 2.0 is uitbesteed	31/03
Er is een nota aan de minister bezorgd met mogelijke aanpassingen aan de archeologieregelgeving	31/03
In het kader van de versnelde uitbouw van de GGA-kaart is een eerste viermaandelijks vordering opgeleverd	30/04
Het hoofdstuk Metaaltijden uit de Onderzoeksbalans archeologie 2.0 is opgeleverd	30/04
Een ontwerp van decreet in functie van wijziging van de archeologieregelgeving is aan de minister bezorgd, met het oog op agendering op de Vlaamse regering	31/05
In het kader van de versnelde uitbouw van de GGA-kaart is een tweede viermaandelijks vordering opgeleverd	31/08
In het kader van 'de Archeotoog' is een nieuwe reeks podcasts gelanceerd over de vroege middeleeuwen	30/09
In het kader van de versnelde uitbouw van de GGA-kaart is een derde viermaandelijks vordering opgeleverd	31/12
De gegevens om de relevante informatie uit het OVAM-archief te integreren in de GGA-kaart zijn aangeleverd	31/12
Een ontwerp van decreet in functie van wijziging van de archeologieregelgeving is aan de minister bezorgd, met het oog op behandeling in het Vlaams Parlement	31/12

Initiatief 12: een doelgerichte handhaving voor onroerend erfgoed

- We werken aan een slagkrachtige handhaving: de regelgeving, de strategische prioriteiten, de programmering en de rapportering over handhaving worden afgestemd op het erfgoedbeleid en de beleidsmatige prioriteiten.
- We zorgen voor een optimalisatie van het bestuurlijk handhavingsinstrumentarium en gepaste afstemming met het strafrechtelijk handhavingsspoor, met aandacht voor de mogelijkheden tot bemiddeling.

Wat realiseerden we in 2022?

De afdeling Handhaving van het departement Omgeving neemt het leeuwendeel van dit beleidsinitiatief op zich. Vanuit ons agentschap ondersteunen we hen daarbij met onze kennis en expertise.

Zo zetten we in op de uitvoering van het actieplan voor een betere samenwerking tussen ons agentschap en de afdeling Handhaving.

We ondersteunden de collega's bij de organisatie van de [verplichte opleiding](#) die kandidaat gemeentelijk verbalisanten moeten volgen. Erkende onroerenderfgoedgemeenten moeten daar vanaf 2023 verplicht over beschikken, waardoor de nood aan de opleiding urgent was.

Verder voerden we samen met de afdeling Handhaving een behoefteanalyse uit voor de onderlinge informatie-uitwisseling. We brachten in kaart welke informatiebehoeften iedere partij heeft en maakten afspraken wanneer onze erfgoedconsulenten de inspecteurs informeren in het kader van zachte en harde handhaving. Deze afspraken namen we op in de afsprakennota en communiceerden we intern voor verdere opvolging.

Tot slot voerden we een analyse uit op onze databanken om na te gaan voor welke beschermde monumenten gedurende de afgelopen tien jaar geen toelatingen of premies werden aangevraagd. Dat kan immers een signaal zijn dat er mogelijk een verwaarlozingsproblematiek speelt. Dit kadert in ons streven naar een proactieve handhaving. Voor ongeveer 2.000 beschermde monumenten bleek geen toelatings- of premie-aanvraag beschikbaar. Deze lijst is de vertrekbasis om te bepalen voor welke monumenten verdere actie aangewezen is. Niet in alle gevallen zal er immers effectief een probleem zijn.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We bouwen in samenwerking met de collega's van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving verder aan een efficiënte, effectieve en proactieve handhaving. Zo voeren we samen een onderzoek naar instrumenten voor proactieve handhaving, dragen we bij aan de ontwikkeling van het Kaderdecreet Vlaamse handhaving en het bijhorende implementatiebesluit en verkennen we de mogelijkheden voor een instap in het digitale Handhavingsplatform dat het agentschap Justitie en Handhaving ontwikkelt.

resultaat	timing
De studie 'Ontwikkelen van een methodologie voor proactieve handhaving onroerend erfgoed' is uitbesteed in samenwerking met de afdeling Handhaving	31/03
Het samenwerkingsprotocol tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en de afdeling Handhaving is geactualiseerd	30/06
De lijst van beschermde monumenten zonder beheersacties in de voorbije tien jaar is verder verfijnd en de informatie is opgenomen in het Erfgoedrapport	30/11
De studie in samenwerking met de afdeling Handhaving 'Ontwikkelen van een methodologie voor proactieve handhaving onroerend erfgoed' is opgeleverd	31/12

Initiatief 13: onroerendergoedzorg is het resultaat van oplossingsgerichte samenwerking

- Het is een uitdaging om de bestaande kennis in stand te houden en over te dragen, nieuwe kennis te omarmen en de brug te slaan naar hedendaagse normen, technieken en ontwikkelingsnoden. Het is ook van belang om die informatie toegankelijk te houden voor de erfgoedeigenaar en -gebruiker.

Wat realiseerden we in 2022?

Onze realisaties voor kennisontwikkeling en -overdracht zijn geïntegreerd in de andere beleidsinitiatieven en onze reguliere werking. We zorgden voor opleiding, vorming, handleidingen, kaders en andere kennisproducten, alleen en in samenwerking met andere actoren. We richtten ons daarbij op al onze prioritaire doelgroepen: eigenaars en beheerders, erfgoedprofessionals en (lokale) besturen.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Voor de geplande kennisproducten verwijzen we naar bijlage 2, 'onderzoekskalender 2023'. Maar ook bij verschillende beleidsinitiatieven is kennisontwikkeling en -overdracht een belangrijk onderdeel. Bij initiatief 2 stellen we een programma op voor begeleiding en ondersteuning van lokale besturen waarbij kennisdeling het hoofddoel is. In initiatief 5 en 6 ondersteunen we de trekkers van de Landschapsparken met onze kennis en expertise. Voor initiatief 9 en 10 zetten we onze kennis over het beschermde bestand dan weer in om afgewogen keuzes te maken. En initiatief 11bis draait voor een belangrijk deel om het genereren en stimuleren van kenniswinst, het zichtbaar maken daarvan en het aanreiken van inhoudelijk houvast aan erkende archeologen. In initiatief 14 speelt kennisopbouw over innovatieve technologie een belangrijke rol. En bij initiatief 16 en 17 steunen we onze beleidsontwikkeling op inzichten die we onderbouwen met onderzoek. Onderzoek waarvan we de resultaten steeds delen met alle actoren.

Initiatief 14: we spelen onroerend erfgoed uit als duurzaam ingrediënt

- We maken van duurzaamheid een rode draad doorheen alle geledingen van de onroerenderfgoedzorg.
- Omdat erfgoed een bijzondere vorm van patrimonium is, streven we maatwerk na, maar niet per definitie de uitzondering. We blijven nauw betrokken bij de totstandkoming van nieuwe regelgeving en instrumenten en zetten verder in op wetenschappelijk onderzoek naar de bijdrage van erfgoed aan een duurzame samenleving.

Wat realiseerden we in 2022?

Op het vlak van erfgoed en duurzaamheid zetten we, naast onze reguliere werking, hoofdzakelijk in op twee projecten: het energieadvies onroerend erfgoed (voorheen 'Erfgoed Energie Advies') en een studie naar CO2-arm verwarmen en koelen. Daarvoor konden we rekenen op financiële ondersteuning van het Vlaams klimaatfonds.

Energieadvies onroerend erfgoed

Na de beslissing om energetische aanbevelingen op maat van erfgoedgebouwen niet te integreren in het reguliere EPC, maakten we werk van een nieuw instrument: het energieadvies onroerend erfgoed. Daarbij bouwden we verder op de voorbereidingen uit de voorgaande jaren. We bepaalden welke inhoud terecht moet komen in het energieadvies en lieten een grafisch prototype ontwerpen. Daarbij hadden we niet alleen aandacht voor een gebruiksvriendelijke touch-and-feel, maar zorgden we ook voor de nodige instructies om het grafische ontwerp door te vertalen naar een softwaretoepassing. Daarnaast tekenden we het toekomstige procesverloop uit, van aanvraag tot aflevering, en bakenden we de groep eigenaars af die aanspraak kunnen maken op het energieadvies onroerend erfgoed. We bepaalden ook welke van onze medewerkers zullen instaan voor het opmaken daarvan. Bij dit hele proces werkten we nauw samen tussen business en IT en toetsten we het ontwerp af bij het gebruikerspubliek.

CO2-arm verwarmen en koelen

De omslag naar koolstofarm verwarmen en koelen van gebouwen is een belangrijk aandachtspunt in de strijd tegen de klimaatopwarming en de energiecrisis. Maar niet elke oplossing op de markt is zondermeer geschikt voor gebouwen met erfgoedwaarde. Daarom stelden we een bestek op voor een externe studie, in overleg met belanghebbenden als het Vlaams Klimaat- en Energieagentschap en de koepel van restauratie-architecten 'Gorduna'. Via die studie laten we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om CO2-arme verwarmings- en koelingsystemen te verzoenen met de erfgoedwaarde van woningen.

Het onderzoek moet leiden tot volgende resultaten:

- een catalogus met state-of-the-art CO2-arme verwarmings- en koelingsystemen en hun potentieel voor toepassing in erfgoedgebouwen
- een afwegingsschema dat eigenaars en erfgoedprofessionals ondersteunt bij hun keuze voor de meest geschikte technische installatie (betaalbaar en energetisch performant), rekening houdend met diverse erfgoedgerelateerde parameters
- becijferde voorbeeldscenario's toegepast op tien frequente types van erfgoedwoningen

Na het doorlopen van een complexe aanbestedingsprocedure konden we het onderzoek gunnen tegen het jaareinde, met voorziene start in januari 2023.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We blijven verder werken aan het verzoenen van erfgoedwaarden en de uitdagingen die de klimaat- en energiecrisis met zich meebrengen. Bij het energieadvies onroerend erfgoed starten we met de ontwikkeling van de noodzakelijke software, de herwerking en ontsluiting van afwegingskaders, en leiden we onze consultants op om deze nieuwe dienstverlening waar te maken. Parallel zorgen we dat het onderzoek naar CO2-arm verwarmen en koelen leidt tot beter inzicht in de toepasbaarheid van courante technologieën. En tot slot onderzoeken we mogelijkheden om de toekomstige woonkwaliteitsnormen af te stemmen met beschermd onroerend erfgoed.

resultaat	timing
Een nota met voorstellen van realistische en uitvoerbare oplossingen voor de afstemming van de woningkwaliteitsnormen en beschermd onroerend erfgoed, onderbouwd met kwantitatieve data, is aan de minister bezorgd	15/11
Het energieadvies onroerend erfgoed is operationeel	31/12
De nieuwe webpagina "erfgoed en energie" is gelanceerd	31/12
De externe studie 'CO2-arm verwarmen en koelen van woningen met erfgoedwaarde' is opgeleverd	31/12

Initiatief 15: we streven initiatief na en pakken uit met onze resultaten

- Onroerend erfgoed zal nog meer ingezet worden als troef. Uitdaging is om met diverse partners een goede (her-)bestemming te vinden voor ons onroerend erfgoed, die economisch en functioneel haalbaar is en waarbij we het erfgoed niet onder een stolp plaatsen maar inzetten in een bredere maatschappelijke context.
- Inzake beheer willen we kort op de bal spelen. Voor kerken en kastelen wachten bijvoorbeeld bijzondere uitdagingen. Samen met het agentschap Binnenlands Bestuur en de lokale besturen zoeken we naar oplossingen en stimuleren we neven- en herbestemming voor het beschermde bestand aan religieus erfgoed.
- Als Vlaamse overheid vervullen we een voorbeeldfunctie bij het beheer als een goede huisvader en de herbestemming van onze eigen sites.
- We engageren ons om de verhalen, de nieuwe kennis over ons verleden en de resultaten van het meest waardevolle archeologisch onderzoek op een kwaliteitsvolle en publieksvriendelijke wijze te ontsluiten.

Wat realiseerden we in 2022?

Naarmate de legislatuur vordert, krijgt dit initiatief meer aandacht en zichtbaarheid. Via verschillende projecten en acties streven we ernaar om het potentieel en de meerwaarde van erfgoed in de verf te zetten.

Landmarkoefening

We besteedden in het najaar een onderzoeksopdracht uit voor het ontwerpen en toepassen (nulmeting) van een dynamische methodiek voor het identificeren van onroerenderfgoedlandmarks en erfgoedlocaties met potentieel om een landmark te worden. Met deze studie willen we een methodiek ontwikkelen om 'erfgoedlandmarks' en de verhalen die hen verbinden in kaart te brengen. Het is nodig om te horen wat de buitenwereld belangrijk vindt en welke locaties, verhalen, personen, ... tot de verbeelding spreken. We willen er ook een strategie mee ontwikkelen om mensen te mobiliseren voor erfgoed. Het resultaat moet aanknopingspunten bieden voor huidig en toekomstig beleid. Het onderzoek wordt mee gefinancierd en opgevolgd door Toerisme Vlaanderen.

Ontsluiten van onze archeologische kennis over het verleden

Eerder gebeurde in gedeelde opdracht met de collega's van departement Cultuur, Jeugd en Media een externe studie "Werken aan een publieksvriendelijke ontsluiting van archeologische kennis en collecties". In vervolg hierop publiceerden we afgelopen jaar een digitale [inspiratiegids 'publieksarcheologie'](#) en organiseerden we samen met Forum Vlaamse Archeologie een [inspiratiedag](#). We ondersteunden de uitvoerders van de gesubsidieerde projecten syntheseonderzoek bij de vertaling van hun onderzoeksresultaten naar blogartikels, webinars, korte berichten op sociale media en andere communicatieacties. De eindrapporten zelf publiceerden we digitaal in de reeks ['Syntar'](#). Ook via onze nieuwe podcastreeks ['de Archeotoog'](#) brachten we een synthese van de archeologische kennis over de Steentijd onder de aandacht.

Her- en nevenbestemming parochiekerken

De [visienota](#) 'beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen' kondigde bijkomende premiemogelijkheden aan. Die vertaalden we door naar drie voorstellen, waar de minister in het voorjaar zijn akkoord voor gaf. De financiële stimuli voor meervoudig gebruik van parochiekerken integreerden we in de erfgoedpremie via oproep door een wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit. Daarnaast bereidden we een ministerieel besluit voor om een bijgestuurde tweede [oproep voor erfgoedpremies](#) binnen het thema 'herbestemming, structurele nevenbestemming en meervoudig gebruik van parochiekerken' te lanceren in het najaar. Tot slot formuleerden we een voorstel aan het Platform Toekomst Parochiekerken om de financiële ondersteuning van opmetingsplannen in eerste instantie uit te bouwen in de vorm van een raamcontract via het Platform.

Vlaanderen wil lokale besturen ondersteunen bij het maken van keuzes ter voorbereiding van de opmaak of de actualisatie van hun kerkenbeleidsplan door actuele, objectieve en relevante informatie per kerk aan te bieden. Daarom besteedden we afgelopen jaar een onderzoek uit naar de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel van parochiekerken in Vlaanderen. De eerste fase van de studie moet leiden tot een sjabloon voor een gestandaardiseerde fiche. Dat sjabloon zal velden bevatten voor alle informatie die nodig is om onderbouwde keuzes te maken over de toekomst van de kerken. In een tweede fase volgt de opmaak van concrete fiches voor 1.786 parochiekerken.

Heers

In 2021 kwam het [kasteeldomein van Heers](#) in handen van de Vlaamse overheid. Onroerend Erfgoed kreeg opdracht om het als eigenaar tijdelijk te beheren en tegelijk een traject uit te tekenen voor de toekomstige restauratie en valorisatie. Dat laatste resulteerde in maart in de ondertekening van een erfpachtovereenkomst met Herita voor een periode van 35 jaar. Verder ondersteunden we het Facilitair Bedrijf bij de aanbesteding van de prioritair instandhoudingswerken. De uitvoering daarvan startte in november en duurt vijf maanden. Tijdens die periode volgen we, samen met Herita, de uitvoering op en zorgen we voor een kwaliteitsvol resultaat. Tot slot bereidden we het dossier voor waarmee de Vlaamse regering tien miljoen euro aan Relancemiddelen toekende voor de valorisatie van het kasteel.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Ook in 2023 zetten we onze schouders onder het uitspelen van onroerend erfgoed als troef en opportuniteit en het zichtbaar maken van realisaties. Dat doen we in samenwerking met verschillende partners in een scala aan initiatieven:

- Met Toerisme Vlaanderen werken we rond iconische erfgoedlandmarks;
- Met Parcum en het Platform Toekomst Parochiekerken stimuleren we de her- en nevenbestemming van religieus erfgoed;
- Samen met de andere gewesten dragen bij aan het Belgische lidmaatschap van het Unesco Werelderfgoedcomité;
- We lanceren een nieuw herkenningsteken voor beschermd erfgoed;
- We zetten een volgende stap in de conservatie van de Doelse Kogge en de publieksontsluiting ervan;
- We herdenken de Onroenderfgoedprijs met het oog op een grotere zichtbaarheid en impact.

resultaat	timing
Landmarkoefening	
De externe studie 'Landmarkoefening' i.f.v. het identificeren van iconische erfgoedlocaties en hun potentieel is opgeleverd	31/12
Her- en nevenbestemming parochiekerken	
Het eerste perceel van het uitbestede onderzoek naar de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel van parochiekerken is opgeleverd	30/06
De scope van het tweede perceel in het uitbestede onderzoek naar de erfgoedwaarde en het herbestemmingsprofiel van parochiekerken is goedgekeurd door de stuurgroep	30/09
Een ontwerp van wijzigingsbesluit in functie van her- en nevenbestemming van parochiekerken is aan de minister bezorgd, met het oog op agendering op de Vlaamse regering	30/09
Herkenningsteken	
De productie van het nieuwe herkenningsteken voor beschermd erfgoed is aanbesteed	28/02
De communicatiecampagne voor de lancering van het nieuwe herkenningsteken voor beschermd onroerend erfgoed is ontwikkeld en het herkenningsteken is beschikbaar voor eigenaars	30/04
De promotiecampagne voor het nieuwe herkenningsteken voor beschermd erfgoed heeft plaatsgevonden	31/12

resultaat	timing
Werelderfgoedcomité	
Binnen de Belgische delegatie heeft Onroerend Erfgoed bijgedragen aan de sessie(s) van het Werelderfgoedcomité voorzien voor 2023	30/09
Doelse Kogge	
De infrastructuur van de conservatieloods voor de Kogge is voltooid en de nodige arbeidsmiddelen zijn gebruiksklaar om de PEG-impregnatie op te starten	31/03
De resultaten van de uitbestede opdracht voor de publiekswerking over de Kogge zijn zichtbaar in Doel	30/09
De museale haalbaarheidsstudie voor de Kogge is opgeleverd door de externe uitvoerder	31/12
Onroerenderfgoedprijs	
Een ontwerp van aangepast ministerieel besluit tot vaststelling van het wedstrijdreglement voor de Onroerenderfgoedprijs 2023 is aan de minister bezorgd	31/03
Er is een voorstel uitgewerkt voor een vernieuwde aanpak en format van de Onroerenderfgoedprijs	31/08
Een ontwerp van nieuw ministerieel besluit tot vaststelling van het wedstrijdreglement voor de Onroerenderfgoedprijs 2024 en volgende jaren is aan de minister bezorgd	31/10

OD3.2: Financiële ondersteuning is gediversifieerd en gaat uit van een wederzijds haalbaar engagement

Om optimaal aan de financiële behoeften te voldoen, en om de ondersteuning voor de overheid haalbaar en betaalbaar te houden, maken we werk van een actualisering van het financieringsstelsel.

We activeren en stroomlijnen het bestaande ondersteuningsaanbod in functie van verschillende perspectieven.

Initiatief 16 & 17: we ondersteunen op basis van redelijke verwachtingen en we investeren gericht, met goed huisvaderschap, solidariteit en duurzaamheid als uitgangspunten

- We reiken oplossingen aan om de bestaande wachtlijst in te korten. We reserveren extra investeringsmiddelen voor een inhaalbeweging.
- We willen het ondersteuningssysteem beveiligen tegen wachtlijsten en het beleidsmatig aanstuurbaar maken.
- We optimaliseren de laagdrempelige financiële ondersteuningsinstrumenten die inspelen op regelmatig onderhoud en maken deze aantrekkelijk voor meer doelgroepen.
- We onderzoeken of er een aanvullend systeem van jaarlijkse thematische oproepen in functie van de door de Vlaamse Regering vastgelegde prioriteiten kan worden ontwikkeld.
- We bekijken of we via instrumenten zoals crowdfunding en een erfgoedloterij privékapitaal kunnen aantrekken.

Wat realiseerden we in 2022?

2022 was het jaar van de verdere consolidatie van de vernieuwing van het erfgoedpremiestelsel. Premienemers vinden zeer vlot de weg naar de verruimde [erfgoedpremies volgens de standaardprocedure](#). En ook het nieuwe oproepensysteem kende een verdere uitrol, met de preselectiefase van alle in 2021 gelanceerde oproepen en de premietoekenningen voor de bijzondere oproepenronde in het teken van het Relanceplan Vlaamse Veerkracht. Daarmee doorliepen we de nieuwe oproepenprocedure voor een eerste keer volledig en succesvol. We monitorde de ervaringen en leerden daaruit voor de [nieuwe oproepenronde](#) die gelanceerd werd in het najaar van 2022.

Nog in het najaar gunden we een onderzoeksopdracht voor het uitschrijven van een rationale voor erfgoedfinanciering. Dit onderzoek moet een objectief beeld schetsen van de noden, verwachtingen, mogelijkheden en vanzelfsprekendheden op het vlak van de subsidiëring van de onroerenderfgoedzorg. Dit moet leiden tot een 'rationale van onroerenderfgoedfinanciering', die als leidraad kan dienen voor verdere beleidsvoering en ontwikkeling van het financieel instrumentarium.

In het kader van het Relanceplan Vlaamse Veerkracht is een aanzienlijk budget voorzien voor investeringen in behoud en valorisatie van onroerend erfgoed. Dat wordt benut voor een injectie in erfgoedpremies volgens het bestaande premiestelsel en voor specifieke voorbeeldprojecten. [Het kasteel van Heers](#), [het Hooghuis in Doel](#), [de Droogdokkensite in Antwerpen](#) en [de materniteit aan de Bijlokesite in Gent](#) zijn enkele sprekende voorbeelden. Door de afgebakende vastleggingsperiode van de tijdelijke middelen zetten we het voorbije jaar sterk in op de voorbereiding en opvolging van deze programma's.

Wat zullen we realiseren in 2023?

Op het vlak van financiering zetten we in op drie paden:

- de evaluatie en bijsturing van bestaande instrumenten;
- de verkenning van mogelijkheden voor nieuwe aanvullende instrumenten
- de verdere uitrol van de erfgoedpremie via oproep

Op die manier bouwen we voort aan de rationalisering van het financieringsaanbod en streven we naar een model dat rekening houdt met de verscheidenheid van het erfgoed, maar tegelijk haalbaar en beheersbaar blijft.

resultaat	timing
Een nota met aanbevelingen voor de implementatie van een subsidie op basis van beheersovereenkomsten is aan het Directieteam bezorgd	28/02
Het agentschap heeft de nodige informatie aangeleverd aan PMV voor de creatie van leningen die energiezuinige maatregelen bij onroerend erfgoed financieel ondersteunen	31/03
Het juryverslag van de oproepen die gelanceerd werden in 2022 is aan de minister bezorgd	31/05
De premie-aanvragen die volgen uit de oproepen met lancering in 2021 en jurering in 2022 zijn behandeld	31/05
Er is een studie aanbesteed over de mogelijkheden en modaliteiten van enveloppefinanciering voor lokale besturen	30/06
De effectiviteit en efficiëntie van de erfgoedleningen is geëvalueerd in samenwerking met de Participatiemaatschappij Vlaanderen	30/06
De aanbevelingen over de toekomst van de erfgoedleningen zijn aan de minister bezorgd	31/07
Een nieuwe oproep voor erfgoedpremies is gelanceerd	01/10
Het fiscale instrumentarium voor de ondersteuning van onroerenderfgoedzorg is geëvalueerd op effectiviteit en efficiëntie	31/12
De externe studie naar financieringsnoden en -mogelijkheden is opgeleverd	31/12

2 ORGANISATIEONTWIKKELING

Dit luik van ons ondernemingsplan gaat in op de acties die we ondernemen om onze organisatie verder te ontwikkelen. De doelstellingen vertrekken vanuit organisatiethema's als personeel, proces- en projectbeheer, dienstverlening, risicomanagement en financieel beheer. Verschillende van die thema's zijn horizontale doelstellingen voor de hele Vlaamse overheid en worden in sterke mate bepaald door agentschappen als Audit Vlaanderen, Digitaal Vlaanderen, AgO of overheidsbrede beslissingen van de Vlaamse Regering.

We volgen in dit deel de structuur van ons [meerjarig ondernemingsplan](#) dat doelstellingen formuleerde op strategisch niveau (SD). Ook hier gaan we telkens in op de realisaties uit 2022 om vervolgens op te lijsten welke resultaten we zullen boeken in het komende jaar.

SD4: We zetten verder in op het optimaliseren van onze werking

- We verduidelijken de diverse rollen i.k.v. procesmanagement en wijzen ze toe. We stellen proceskaarten op voor alle hoofdprocessen met aandacht voor mogelijke optimaliseringen.
- We evalueren het projectmatig werken en optimaliseren het instrument.
- We ontwikkelen een visie op databeheer, brengen het data-landschap in kaart en implementeren een strategie voor een correcte invoer en gebruik van data.

Wat realiseerden we in 2022?

Op het vlak van procesmanagement legden we de focus op de operationele risicoanalyse van onze belangrijkste processen (zie SD8). Daarnaast ontwierpen we nieuwe processen en stelden we bestaande processen bij om uitvoering te geven aan de visienota 'Lokaal onroerenderfgoedbeleid' en de gewijzigde financieringsinstrumenten.

Voor projectmanagement zetten we in op opleiding van projectleiders.

Door gebrek aan personeelscapaciteit moesten we ons databeheer noodgedwongen beperken tot het uitvoeren van de reguliere taken en lopende projecten (bv. data analyse in functie van de evaluatie archeologie en het energieadvies onroerend erfgoed, databeheer in voorbereiding op de openstelling van de inventaris onroerend erfgoed voor lokale besturen).

Wat zullen we realiseren in 2023?

Voor de optimalisatie van onze werking zetten we in op drie sporen:

- We optimaliseren ons projectmanagement zodat we meer inzicht hebben in de inzet van onze resources, beter plannen en accurater kunnen bijsturen;
- We bouwen data-analyse en databeheer uit tot essentiële activiteiten in onze werking. De toenemende digitalisering van onze dienstverlening en het belang van data als asset maken een doordacht beheer en een valorisatie van onze data noodzakelijk.
- We conformeren onze financiële procedures aan de gewijzigde Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. Door de snelle invoering van deze nieuwe regels moeten we op korte termijn onze regelgeving en procedures aanpassen.

resultaat	timing
Projectmatig werken optimaliseren	
De mogelijkheden voor het introduceren van een digitaal projectopvolgingssysteem zijn verkend en voorgelegd aan het directieteam	31/12
Data-analyse en databeheer als essentiële activiteiten	
Het agentschap beschikt over een data analist	31/07
Het aanleveren van cijfergebonden indicatoren voor de ondernemingsplanning gebeurt vanaf 2024 waar mogelijk geautomatiseerd	31/12
Er is een gevalideerd plan van aanpak hoe het agentschap de Vlaamse datastrategie en de digitale dienstverleningsstrategie naar de eigen werking kan doorvertalen	31/12
Conformiteit en efficiëntie van financiële procedures verhogen	
Er is in kaart gebracht welke aanpassingen nodig zijn op het vlak van regelgeving en interne werking om te voldoen aan de vereisten van de vernieuwde Vlaamse codex overheidsfinanciën	30/04
Een regelgevend ontwerp in functie van de doorvertaling van de gewijzigde Vlaamse codex overheidsfinanciën naar de onroerendergoedregelgeving is aan de minister bezorgd, met het oog op agendering op de Vlaamse regering	30/06

SD5: We blijven investeren in menselijk kapitaal om een wendbare organisatie te worden en te blijven

- We ontwikkelen een nieuwe visie op de aanwerving, ontvangst, retentie en uitstroom van medewerkers en passen onze werking en instrumenten daaraan aan.
- We ontwikkelen een nieuwe visie op leiderschap en vertalen die door naar de rollen van leidinggevendenden, adviseurs, coördinatoren en medewerkers.

Wat realiseerden we in 2022?

Loopbaanbeleid

Het project 'optimaliseren loopbaanbeleid' is afgerond. We brachten het loopbaanbeleid in kaart, evalueerden het en stelden aanbevelingen en een plan van aanpak op. Begin 2022 keurde het directieteam dit goed. De uitvoering van het plan van aanpak gebeurde binnen de reguliere werking onder aansturing van onze HR-medewerkers en in nauwe samenwerking met het communicatieteam. We brachten onder meer de 'employee journey' in ons agentschap in kaart, van werving over onthaal tot retentie en uitstroom.

Welzijn en leiderschap

We koppelden onze visies op leidinggeven en welzijn aan mekaar en kwamen tot een gemeenschappelijk actieplan 'Welzijn-Leiderschap' voor de periode 2022-2025. Na goedkeuring van het plan stelden we dit voor aan de leidinggevendenden en medewerkers. De uitvoering ervan wordt gecoördineerd door onze HR-medewerkers en begeleid door een teamoverschrijdende werkgroep 'Welzijn' en de preventie-adviseur.

In uitvoering van het actieplan organiseerden we interviews tussen leidinggevendenden over re-integratie en werk-privébalans. We voorzagen hen van houvast om werk-privébalans mee te nemen in de individuele PLOEG-cyclus en bij teamafspraken over hybride werken. We zetten opleidingen op touw over het herkennen van stress en burn-out, organiseerden workshops over deconnectie en voorzagen budget, tijd en ruimte voor (informele) teamoverschrijdende momenten. Daarnaast brachten we de verschillende welzijnsfactoren meer onder de aandacht om zo het bestaande aanbod bekend te maken en de drempel te verlagen.

Integriteit

In het verleden werkten we al fragmentair rond integriteit. De nieuwe klokkenluidersregeling was een goede aanleiding om dit meer overkoepelend op te pakken en een doorstart te maken. Als vertrekpunt voerden we een nulmeting uit van onze maturiteit aan de hand van het integriteitsborgingsmodel.

In 2022 werd naar tweejaarlijkse gewoonte ook gepeild naar de personeelstevredenheid. In globo gaven onze medewerkers een score van 4,1 op 5.

Onze grootste sterktes en buffers liggen in:

- de inhoud van het werk en de maatschappelijke relevantie
- de directe werkomgeving (kansen krijgen, samenwerken, navolgen van afspraken, kwaliteitsvol werk)
- leermogelijkheden
- PTOW, beschikbare werkmiddelen en ruimte voor zelforganisatie
- duidelijke verwachtingen en feedback van leidinggevenden

Onze aandachts- en verbeterpunten situeren zich op het vlak van:

- waarden: vertrouwen in de organisatie, open cultuur, aanpassingsvermogen bij veranderingen en een kordate uitvoering van beslissingen
- kansen op promotie en veranderen van functie
- een goede inzet van middelen en voldoende tijd om het werk rond te krijgen
- inspraak bij belangrijke beslissingen en communicatie, en visiebepaling door het management
- waardering krijgen

Deze resultaten liggen in lijn met wat we leerden uit de risicoanalyse psychosociaal welzijn uit 2021. In vergelijking met de vorige personeelspeiling, afgenomen in Covid19-tijden, nam de tevredenheid licht af. We merken wel positieve effecten bij thema's waar we het voorbije jaar sterker op inzetten. In vergelijking met de peiling uit 2018 boekten we nog steeds een vooruitgang. De resultaten bevestigen daarmee de acties die we in 2022 al voorbereidden op vlak van welzijn, leiderschap, visievorming en personeelsbeleid.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We gaan verder op het elan van het voorgaande jaar en bouwen voort aan onze belangrijkste asset: onze medewerkers. Door de war for talent op de arbeidsmarkt profileren we ons sterker in onze werving en onthaal zodat we aantrekkelijker zijn voor nieuwe medewerkers. Op het vlak van welzijn en leiderschap gaan we verder met de geplande acties rond het thema 'werk-privébalans' en kijken we vooruit naar het volgende thema 'zinvol werk'. Daarnaast evalueren we ons nieuwe kader voor re-integratie zodat we onze uitgevallen medewerkers beter kunnen begeleiden bij hun terugkeer naar de werkvloer. Tot slot maken we de doorvertaling van de resultaten van de nulmeting rond integriteit naar een entiteitseigen beleid voor het thema.

resultaat	timing
Loopbaanbeleid	
Een algemene onthaalbrochure voor nieuwe medewerkers bij het agentschap Onroerend Erfgoed is opgesteld en goedgekeurd	30/09
Er is een concreet communicatieproduct om het werkgeversmerk van het agentschap in de markt te zetten bij werving en selectie	31/12
Welzijn en leiderschap	
Een welzijnstoets voor beslissingen van het directieteam met impact op het personeel is uitgewerkt en goedgekeurd	30/04
Alle leidinggevenden volgen in 2022-2023 minstens 1 vorming of coaching met betrekking tot het thema werk-privébalans of doorlopen een FIO	31/08
De werkgroep Welzijn heeft concrete acties gedefinieerd over het thema 'zinvol werk' in navolging van het actieplan Welzijn-Leiderschap 2022-2025 en deze zijn door het directieteam goedgekeurd	30/09
Opvolging uitvoering actieplan Welzijn-leiderschap: status per semester	KW2-4
Integriteit	
De contactpersoon integriteit van het agentschap is aangesteld	30/06
Het integriteitsbeleid van het agentschap is uitgewerkt	31/12

SD6: Samenwerking met onze partners wordt een natuurlijke reflex in onze werking om tot een gedragen en gedeelde erfgoedzorg te komen

- We sturen onze visie en strategie voor belanghebbendenmanagement bij en vertalen dit naar een nieuw actieplan. We ondersteunen projectleiders en procesverantwoordelijken bij de verankering van belanghebbendenmanagement in hun projecten en processen. En we implementeren een nieuwe aanpak voor de klantenfeedback.

Wat realiseerden we in 2022?

De werkgroep 'belanghebbendenmanagement' timmerde verder aan de uitvoering van het actieplan dat we eerder opstelden. Daarbij liepen vooral de meer omvangrijke acties vertraging op, voornamelijk door tijdsgebrek bij de leden van de werkgroep. We leerden dat onze grootste uitdaging ligt in het structureel inbedden van belanghebbendenmanagement in de brede organisatie. En dat we het thema via graduele en tastbare stappen moeten vervlechten in onze dagelijkse dienstverlening, eerder dan afzonderlijke acties op te zetten. Op verschillende vlakken merkten we dat het concept al wel ingang vindt. De gemengde werkgroepen met lokale vertegenwoordigers bij de implementatie van de visienota 'Lokaal Onroerenderfgoedbeleid' zijn daar een sprekend voorbeeld van, net als de aanpak van de onroerenderfgoedrichtplannen.

In het kader van relatiebeheer organiseerden we overlegmomenten met 34 verschillende klantengroepen, gaande van koepelverenigingen en sectorfederaties over lokale besturen tot Vlaamse entiteiten. De frequentie varieerde daarbij van een tot vier keer doorheen het jaar. Daarnaast bouwden onze relatiebeheerders hun werking verder uit, onder meer via overleg en ervaringsuitwisseling. Daarbij bleek een grote overlap met wat er gebeurt op het vlak van belanghebbendenmanagement.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We evalueren onze werking rond belanghebbendenmanagement en relatiebeheer, samen met de betrokkenen, en gaan na wat er efficiënter en effectiever kan. We gaan ook op zoek naar inspirerende praktijken uit andere entiteiten. Van hieruit kan belanghebbendenmanagement een nieuwe doorstart krijgen, afgestemd op relatiebeheer.

resultaat	timing
Het belanghebbendenmanagement en het relatiebeheer zijn geëvalueerd en op elkaar afgestemd en/of samengevoegd	30/04
Het actieplan belanghebbendenmanagement is bijgestuurd n.a.v. de afstemming met het relatiebeheer en goedgekeurd door het directieteam	31/12

SD7: We bouwen 'slimme services' uit om de relatie met de klant nog te verbeteren

- We verkennen en evalueren de verschillende manieren waarop CRM door andere organisaties wordt ingevuld en toetsen die aan de CRM-behoefte van het agentschap. Op basis van die bevindingen stellen we een business-case en projectplan op voor de ontwikkeling en implementatie van een CRM-strategie.

Wat realiseerden we in 2022?

De medewerkers van ons Infopunt verkenden mogelijkheden om op korte en middellange termijn ons klantenbeheer te optimaliseren. We voerden Anywhere365 in, een toepassing waarmee we onze telefonie beter kunnen stroomlijnen. Daarnaast rationaliseerden we onze contactpagina's en onze generieke mailboxen.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We pikken de draad terug op en verkennen de mogelijkheden om onze dienstverlening te ondersteunen met een CRM-toepassing. Op termijn willen we onze klanten sneller en gericht helpen vanuit een beter inzicht in de interacties die zij al met ons hadden. We vertrekken daarvoor maximaal vanuit de toepassingen en databestanden die we reeds in huis hebben. Tegelijk onderzoeken we hoe we in de toekomst korter op de bal kunnen spelen om de klanttevredenheid over onze diensten te meten zodat we die sneller kunnen bijsturen.

resultaat	timing
De klanttevredenheidsmeting van het proces 'erfgoedpremie volgens standaardprocedure' is opgestart	31/03
Er is een gevalideerde langetermijnstrategie voor de klanttevredenheidsmeting van de processen en dienstverlening van het agentschap	30/06
Er is een business analyse gemaakt van de mogelijkheden van de actorendatabank in functie van een CRM-toepassing	30/09

SD8: Aanbevelingen Audit Vlaanderen

Audit Vlaanderen formuleerde aanbevelingen voor het verhogen van de maturiteit van het risicomanagement en het versterken van de organisatiebeheersing/interne controle van onze organisatie in het kader van audits over volgende thema's:

- Werking onroerendergoeddepot
- Proces 'Beschermen'
- Proces 'Erfgoedpremie standaardprocedure'
- Risicoanalyse
- Risicobeheer

Wat realiseerden we in 2022?

In 2022 zetten we sterk in op risicomanagement. Na de inspanningen op het vlak van strategisch risicomanagement uit het voorgaande jaar legden we de focus op operationeel risicobeheer. We voerden een risicoanalyse uit van twee prioritaire hoofdprocessen die een belangrijk deel van onze werking afdekken. Voor de prioritaire risico's formuleerden we bijkomende beheersingsmaatregelen die we opnamen in actieplannen. Daarnaast voerden we een eerste monitoring uit van de maatregelen die voortvloeiden uit de strategische risicoanalyses. Door deze inspanningen konden we de maturiteit van onze risicobeheersing opkrikken van 1,9 naar 2,7 wat betreft risico-identificatie en -evaluatie en van 1,6 tot 2,2 voor risicobeheer.

Aansluitend op de audit van het proces 'erfgoedpremie volgens standaardprocedure' ondernamen we actie om de beoordeling door de erfgoedconsulent en het toezicht door de directeurs daarop te uniformiseren. We gingen na op welke elementen die beoordeling zich moet steunen en waaraan die getoetst kunnen worden. Om deze criteria en afwegingen meer zichtbaarheid te geven, expliciteerden we de dossierfiches bij de premie- en uitbetalingsaanvragen. De relevante aspecten komen terecht in de beslissingsbrieven zodat ook de aanvragers een beter inzicht krijgen in de gemaakte afwegingen. Aanvullend namen we in de afsprakennota's ook richtlijnen en criteria op voor de gewenste afwegingen voor dossierbehandelaars en directeurs.

Een langlopende aanbeveling heeft betrekking op het calamiteitenplan voor het depot van het agentschap. Dergelijk calamiteitenplan bevat drie grote onderdelen: een risicoanalyse, een brandpreventiedossier en een collectiehulpverleningsplan (CHV-plan). De eerste twee waren al in voege, maar het CHV-plan ontbrak nog. Het Facilitair Bedrijf nam de verantwoordelijkheid om de opmaak van een geïntegreerd CHV-plan te coördineren. In afwachting hiervan werken we sinds 2022 aan de oprichting van een eigen collectiehulpverleningsteam. Onroerend Erfgoed heeft in aanloop daarnaar al een CHV-coördinator en back-up aangeduid voor de eigen collectie en een specifiek budget gereserveerd om in te zetten in geval van een calamiteit. Daarnaast heeft het agentschap een rolverdeling bij incidenten en calamiteiten op punt gesteld. Op basis van deze inspanningen oordeelde Audit Vlaanderen dat het agentschap alles gedaan heeft binnen de eigen mogelijkheden om de aanbeveling te realiseren.

De aanbeveling over de visie en strategie ten aanzien van de toekomstige samenwerking met en ondersteuning van de lokale besturen integreerden we in de visienota 'Lokaal onroerenderfgoedbeleid' en de implementatie daarvan. Met de vorderingen op dat vlak beschouwde Audit Vlaanderen deze aanbeveling als gerealiseerd.

Een laatste aanbeveling gaat over het ontwikkelen van een opvolgingsysteem voor de beschermingsdossiers dat automatisch rapporten genereert ter evaluatie en opvolging van de procesflow, toelaat de resultaten op te volgen en het proces bij te sturen waar nodig. Afgelopen jaar werkten we aan de functionele IT-analyse voor een procesflowmanagementsysteem, inclusief voorbeeldschermen. De analyse voor het beschermingsproces rondde we al af, terwijl die voor de opheffingen en wijzigingen nog loopt.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We streven ernaar om de openstaande aanbevelingen van Audit Vlaanderen maximaal te realiseren. Dat doen we zowel voor de procesaudit 'beschermen' als de procesaudit 'erfgoedpremie standaardprocedure' en de operationele risicoanalyse. Daarmee zetten we significante stappen om een hoger maturiteitsniveau te behalen en onze processen robuuster te maken.

resultaat	timing
Aanbevelingen procesaudit 'beschermen'	
Een business case voor de ontwikkeling van een basistoepassing voor de procesflow beschermen is voorgelegd	28/02
Op basis van een functionele analyse is een business case voorgelegd voor de ontwikkeling van procesflows voor opheffingen en wijzigingen van beschermingen	30/06
Een IT-toepassing voor de opvolging van beschermingsdossiers is ontwikkeld en in gebruik genomen	30/09

resultaat	timing
Een risicoanalyse van de volledige doelstellingencascade	
Het charter 'risicobeheer' is geactualiseerd aan de hand van de opgedane ervaring	30/06
De cyclus van strategisch en operationeel risicomanagement is verankerd in een meerjarige kalender	30/06
Er is een risicoanalyse uitgevoerd voor het hoofdproces 'financiële stimuli toekennen' aan de hand van representatieve operationele processen, met integratie van de ondersteunende processen	30/09
Er is een eerste actualisatie gebeurd van de risicoanalyses voor de hoofdprocessen 'instrumenten voor behoud van erfgoedwaarden inzetten' en 'beslissingen nemen en adviezen verstrekken i.k.v. het beheer van onroerend erfgoed'	30/09
De uitvoeringsstatus van de maatregelen en de actieplannen bij de uitgevoerde strategische en operationele risicoanalyses zijn gemonitord	30/09
Aanbevelingen procesaudit 'erfgoedpremie standaardprocedure'	
De richtlijnen en criteria voor uniforme beoordeling van premie-aanvragen zijn aangescherpt en gecommuniceerd	31/03
Er zijn criteria opgesteld en toegelicht voor de uniforme controle door de regiodirecteurs van de beoordeling van premie-aanvragen	31/03
Op basis van een analyse is duidelijk welke aanpassingen er nodig zijn aan het premieloket, de informatiebewaring, de automatisatie en de rollen en verantwoordelijkheden om de efficiëntie te verbeteren van de dossierbehandeling van erfgoedpremies volgens standaardprocedure	30/09

SD9: Opvolging personeelsbesparing

Onderstaande tabel geeft de stand van zaken van het personeelsplan van het agentschap Onroerend Erfgoed op 1 januari 2023. Deze momentopname zetten we af tegen de vooropgestelde eindsituatie in 2024. Personeelsaantallen zijn daarbij uitgedrukt in voltijdse equivalenten (vte). In 2022 bleef het personeelsbudget binnen de marges van het opgelegde besparingstraject. Het saldo op het einde van het jaar bedroeg 20.836 euro, wat een benutting van 99,9% betekent.

Vijftien medewerkers stroomden uit als gevolg van pensioen (9), vrijwillig ontslag (5) of einde contract (1). Zeven nieuwe collega's kwamen in dienst voor onbepaalde duur. Naast deze structurele personeelsbewegingen wierven we zeven medewerkers voor een periode van twee maanden om projectmatige taken op te nemen. Die stroomden logischerwijze binnen het jaar in en weer uit.

Op budgettair vlak zagen we door de generieke besparingen een afname van onze personeelskredieten met 104.000 euro in vergelijking met het voorgaande jaar. Door de indexatie van de lonen, als gevolg van de opeenvolgende overschrijdingen van de spilindex, nam het budget toe met 1.181.000 euro. Logischerwijze stegen ook de personeelsuitgaven met een gelijkaardig bedrag. Voor 2023 is opnieuw een generieke besparing op de personeelskredieten van 104.000 euro voorzien. Het realiseren van al onze opdrachten en taken binnen een afnemend personeelsbudget blijft een uitdaging.

In arbeidsplaatsen gerekend dient Onroerend Erfgoed elf zogenaamde 'koppen' te besparen tegen eind 2024 (van 270 naar 259). In de huidige situatie staat de teller op 29, wat betekent dat er een theoretische marge is van 18 arbeidsplaatsen (241 as is versus 259 to be). Het beschikbare budget volstond in 2022 niet om deze daadwerkelijk in te vullen. Uitgedrukt in voltijds equivalenten stelden we eind 2022 ruim 228 vte tewerk. Ongeveer 17,5% van onze actieve medewerkers werkte deeltijds. Het ziekte-afwezigheidspercentage over het hele jaar bedroeg 5,8%. Daarmee doen we het beter dan de benchmark voor de Vlaamse overheid die 7,4% bedraagt. Zes personeelsleden waren op 31/12/2022 langdurig afwezig wegens ziekte. Rekening houdend met het statuut van de betrokken medewerkers, betekent dit een personeelsbestand van 223 vte die we effectief kunnen inzetten. Het personeelsplan gaat uit van een groeiscenario tot 235 vte tegen december 2024. Ook hier is af te wachten in welke mate het beschikbare budget volstaat om deze daadwerkelijk in te vullen.

Functie	Rang	Functiefamilie	AS IS dec 2022	STATU TAIR	CONTR ACT.	TO BE dec 2024
Administrateur-generaal	A3	Topkader	1	1	0	1
Afdelingshoofd	A2A	Leidinggevende middenkader	3	3	0	3
Senior Organisatieadviseur	A2E	Organisatie ondersteunende functies	0	0	0	0
Senior Beleidsadviseur	A2E	Beleidsfuncties	1	1	0	1
Senior adviseur (N-project Handhaving)	A2E	Projectmanagement	1	1	0	1
Directeur	A2	Lager kader	9,8	8,8	1	10
Financieel adviseur	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
Adviseur onderzoeksprogrammatie	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
HR business partner	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
Organisatiearchitect	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
Coördinator lokale besturen	A2	Organisatie ondersteunende functies	0	0	0	0
Beleidsmedewerker	A1	Beleidsfuncties	9,3	7,3	2	10
Communicatiespecialist	A1, B2, B1	Organisatie ondersteunende functies	6	5	1	6
Coördinator communicatie	A1	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1

Functie	Rang	Functiefamilie	AS IS dec 2022	STATU TAIR	CONTR ACT.	TO BE dec 2024
Medewerker organisatieontwikkeling	C1	Administratief ondersteunende functies	0	0	0	0
Totaal			228,2			230
Flexibele ruimte		Tijdelijk of flexibel inzetbaar	0	0	0	5
Eindtotaal			228,2	178,8	49,4	235

SD10 & 11: Preventie en diversiteit

Doelstellingen en maatregelen in het kader van welzijnsbeleid (bv. arbeidsveiligheid, gezondheid, ergonomie, psychosociaal welzijn):

- We stellen een Globaal Preventieplan op voor de periode 2021-2025 en voeren het uit op basis van jaaractieplannen
- We ontwikkelen een nieuw actieplan op basis van de risicoanalyse psychosociaal welzijn
- We volgen het absentieïsme van de medewerkers op en treffen de nodige maatregelen
- We zetten in op re-integratie van langdurige afwezigen

Doelstellingen en acties die de entiteit zal ondernemen op het gebied van diversiteit en gelijke kansen: We vullen de diversiteitsscan in en de volgen de diversiteitsindicatoren op

Wat realiseerden we in 2022?

Zoals elk jaar vertaalden we in overleg met de preventie-adviseur het meerjarige preventieplan naar een jaaractieplan. We voerden de concrete acties daarvan uit. Naar het jaareinde toe stelden we een nieuw jaaractieplan 'Preventie' voor 2023 op, in samenspraak met de werkgroep Welzijn en de preventieadviseur.

Daarnaast werkten we een re-integratiebeleid uit waarin we onder meer een aanpak en rolverdeling afbakenden. Op die manier kunnen we werken aan een snellere en succesvollere terugkeer van (langdurig) afwezige medewerkers. We stelden dit stappenplan voor aan alle leidinggevenden en organiseerden een intervisie over re-integratie. Hierna actualiseerden we ons plan nog om het in overeenstemming te brengen met het vernieuwde KB over re-integratie. We stelden een van onze HR-medewerkers na een intensieve opleiding aan tot terugkeercoach. Zij ondersteunt de betrokken leidinggevenden om de terugkeer van medewerkers naar de werkvloer zo vlot mogelijk te laten verlopen. Aanvullend startte deze medewerker een opleiding tot stress- en burn-outcoach zodat we ook beter kunnen inzetten op preventie. Het inzetten op re-integratie vond ook zijn weerklank in onze initiatieven rond loopbaanbeleid (SD5).

Op vlak van absentieïsme hielden we een dashboard bij wat betreft langdurige afwezigheden en deeltijds werken wegens ziekte. Hierover werd per trimester gerapporteerd aan het directieteam. De vaststellingen kregen weerklank in onze actieplannen rond welzijn en leiderschap en ons nieuwe re-integratiebeleid.

Naast het invullen van de jaarlijkse diversiteitsscan en het bijhouden van indicatoren, stelden we ook een diversiteitsplan op. Een van onze HR-medewerkers neemt sinds afgelopen jaar ook de rol van diversiteitsambtenaar op.

Wat zullen we realiseren in 2023?

We voeren ons jaargetieplan preventie uit en blijven versterkt inzetten op re-integratie en diversiteit. Daarbij zorgen we voor afstemming tussen onze acties op vlak van preventie en die in het kader van welzijn en leiderschap. We nemen deze thema's geïntegreerd op.

resultaat	timing
Het diversiteitsplan 2023 is opgemaakt en bezorgd aan de dienst Diversiteitsbeleid	31/03
Het jaargetieplan preventie 2024 is goedgekeurd door het directieteam en besproken op het EOC	30/11
Het kader 're-integratie' is geëvalueerd en bijgestuurd	31/12
Rapportering uitvoering jaargetieplan preventie 2023: status per semester	KW2-4

SD12: Vlaamse Brede Heroverweging

De Vlaamse Brede Heroverweging (VBH) is een opdracht van de Vlaamse regering aan de administratie om een doorlichting te doen van het beleid. De VBH is geen loutere besparingsoefening, maar wil vooral beleid evalueren en heroriënteren. Uitgangspunt bij deze heroverweging is de vraag of we als Vlaamse overheid het juiste beleid voeren (effectiviteit) en of we dat goed doen (efficiëntie).

Wat realiseerden we in 2022?

Gelet op de resultaten van de heroverweging ondernamen we geen specifieke acties in 2022. We blijven in onze processen kostenbewust omgaan met de middelen die we ter beschikking krijgen en de manier waarop we die aanwenden. Tegelijk nemen we zelf initiatieven om de efficiëntie en effectiviteit van onze financieringsinstrumenten te monitoren, te evalueren en bij te sturen waar nodig. Onze acties binnen beleidsinitiatief 16/17 getuigen hiervan.

3 REGULIERE WERKING

In dit luik geven we een beeld van onze reguliere werking. Die omvat de hoofdmoot van onze inzet aan mensen en middelen, en dus ook onze inspanningen en realisaties voor onze klantgerichte werking. We kunnen die in dit kader niet allemaal in beeld brengen door het enorme aantal individuele dossiers en cases. En het gaat niet enkel om onze klantgerichte processen, maar ook om heel wat ondersteunende processen die deze mogelijk maken. Daarom bieden we voor de terugblik op 2022 een reeks cijfermatige indicatoren die een globaal beeld geven van de output die we realiseerden via onze reguliere werking. Voor 2023 lijsten we een selectie aan realisaties op die ofwel sturing geven aan een proces, ofwel uitvoering geven aan prioriteiten van de minister.

Wat realiseerden we in 2022?

Onze reguliere werking tonen we voornamelijk aan de hand van cijfers. De tabel op de volgende pagina's bevat indicatoren over de werking van ons agentschap in 2022, vergeleken met dezelfde cijfers uit de voorgaande jaren. De vermelde cijfers gaan steeds over de realisaties uit het jaar in kwestie en zijn geen cumulatieve meerjarentotalen. Het aantal items toegevoegd aan de inventaris, bijvoorbeeld, betekent dus 'bijkomend toegevoegd in jaar x' en niet 'totaal aantal aanwezig in de inventaris aan het einde van jaar x'. We groepeerden de indicatoren per hoofdproces. Op die manier bieden we een inzicht in wat we realiseerden via onze reguliere werking, die uiteindelijk het gros van onze budgetten en tijdsinvestering vertegenwoordigt.

Naast deze cijfermatige indicatoren vermelden we nog een aantal bijkomende resultaten uit het afgelopen jaar:

- We bereidden de beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2021 en de begrotingsopmaak 2023 voor;
- We actualiseerden de gegevens in onze online monitor onroerend erfgoed;
- We stelden het evaluatierapport archeologie voor het werkjaar 2021 op;
- We doorliepen het openbaar onderzoek voor de vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen;
- In het kader van twee vaststellingen plaatsten we 1.290 nieuwe gebieden op de GGA-kaart, goed voor een toename in oppervlak van 5,1%;
- We maakten een plan van aanpak voor de bescherming van een selectie frietkoten met erfgoedwaarde;
- De Doelse Kogge verhuisde van zijn oude onderkomen in Antwerpen naar een nieuwe loods in Wechelderzande voor de verdere conservatiebehandeling;
- We hielden individuele feedback- en coachingsgesprekken met alle erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten;
- Op de netwerkmomenten met onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten kwamen volgende thema's aan bod: integrale erfgoedzorg, funerair erfgoed, advisering, en erfgoed en energie;
- We organiseerden twee basisopleidingen en een inhaalopleiding over de Code van Goede Praktijk voor (kandidaat-)erkende archeologen;
- Naar jaarlijkse gewoonte maakten we een verslag over de ontvangen klachten uit 2021 dat we bezorgden aan de Vlaamse ombudsdienst;
- We maakten een ontwerp voor een nieuw herkenningsteken voor beschermd erfgoed;
- De Onroerenderfgoedprijs ging naar het Steen in Antwerpen, de Sint-Odulphuskerk uit Borgloon won de publieksprijs en Marc Elsen kreeg een eervolle vermelding voor zijn zorg voor de wijnmuur in Wezemaal.

HP01 - Het agentschap strategisch coördineren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Algemene gemiddelde personeelstevredenheid	4,4	-	4,1
Realisatiegraad personeelsplan (aantal vte as is / aantal vte to be) op 31/12	100,8% (240,3 / 238,5)	97,4% (231,3 / 237,5)	97,1% (228,2 / 235)
Benutting vastleggingskredieten beleidskredieten	99,2 % <u>€116.102.668</u> €117.047.000	100,8% <u>€157.488.542</u> €156.265.000	99,4% <u>€184.927.938</u> €185.989.000
Benutting vereffeningskredieten beleidskredieten	98,3 % <u>€112.936.343</u> €114.915.000	97,8% <u>€106.870.412</u> €109.293.000	90,3% <u>€105.063.667</u> €116.354.000
Benutting vastleggingskredieten apparaatskredieten	98,0 % <u>€19.473.830</u> €19.876.000	98,4% <u>€19.470.606</u> €19.781.069	98,0% <u>€20.836.628</u> €21.253.000
Benutting vereffeningskredieten apparaatskredieten	99,4 % <u>€19.329.834</u> €19.450.000	97,7% <u>€19.334.167</u> €19.791.069	97,7% <u>€20.746.236</u> €21.229.000
HP02 - Beleidsdocumenten opmaken			
Indicatoren	2020	2021	2022
-	-	-	-
HP03 - Beleidsaanbevelingen opmaken			
Indicatoren	2020	2021	2022
-	-	-	-
HP04 - Regelgevingsvoorstellen uitwerken			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal goedgekeurde wijzigingen van de regelgeving inzake onroerend en varend erfgoed	2	2	3
Aantal door het agentschap opgemaakte ontwerpen m.b.t. de regelgeving inzake onroerend en varend erfgoed	6	1	6
HP05 - Beslist beleid doorvertalen naar beleidsuitvoering			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal beslissingen van de Vlaamse Regering waarvoor na onderzoek een impact op onroerend erfgoed is vastgesteld	42	29	39
HP06 - Erfgoedbeleid monitoren en evalueren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal indicatoren in de Monitor Onroerend Erfgoed waarvoor valide historische reeksen (laatste 5 jaar) beschikbaar zijn t.o.v. het totaal aantal indicatoren op 31/12	60%	84%	95%
Aantal nieuw toegevoegde indicatoren in de Monitor Onroerend Erfgoed	12	0	0
HP07 - Meldingen van metaaldetectievondsten en toevalsvondsten behandelen			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal toevalsvondsten dat tot een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving leidde t.o.v. het totaal aantal gemelde toevalsvondsten	13,5% 19 / 141	18,3% 22 / 120	13,6% 11 / 81
Aantal meldingen door erkende metaaldetectoristen	1.660	2.000	941
Aantal in opdracht van of door het agentschap uitgevoerde archeologische onderzoeken i.f.v. een wetenschappelijke vraagstelling (excl. onderzoek i.f.v. een bescherming of toevalsvondsten)	5	1	0
De kostprijs van het uitbestede onderzoek na een toevalsvondst t.o.v. de totale kostprijs van het archeologisch onderzoek na een toevalsvondst	57,6 % <u>€840.516</u> €1.459.759	16,1% <u>€139.398</u> €863.04	75,4% <u>€252.525</u> €335.099
HP08 - Kennisproducten ter ondersteuning van het beleid en van het behoud en beheer van erfgoed ontwikkelen en de toepassing ervan begeleiden			

Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal in de kalender waarderend onderzoek opgenomen rapporten gepubliceerd	4	16	27
Aantal in de kalender beleidsonderzoek opgenomen rapporten gepubliceerd	6	10	11
Aantal gepubliceerde handleidingen, afwegingskaders en richtlijnen in jaar	2	5	5
HP09 - Instrumenten voor het behoud van erfgoedwaarden inzetten			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal items dat is toegevoegd aan de vastgestelde inventarissen	3	7.202	0
Aantal items dat is geschrapt uit de vastgestelde inventarissen	0	5.948	0
Aantal definitief beschermde onroerenderfgoedobjecten (incl. varend erfgoed)	29	3	14
Aantal opheffingen en wijzigingen van beschermde onroerenderfgoedobjecten	3	7	33
Aantal goedgekeurde onroerenderfgoedrichtplannen en actieprogramma's	0	0	0
HP10 - De objecten- en besluitendatabank beheren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal in de databank toegevoegde aanduidingsobjecten (interne aangroei o.b.v. datum creatie)	560	7.745	1.340
Aantal in de databank toegevoegde geïntegreerde erfgoedobjecten	29	5	5
Aantal in de inventaris toegevoegde publiek toegankelijke archeologische waarnemingen	647	1.223	1.314
HP11 - Het onroerenderfgoeddepot beheren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal raadplegingen in het depot van het agentschap	23	25	25
Aantal deponeringen in het depot van het agentschap	4	1	111
Aantal bruikleenaanvragen in het depot van het agentschap	16	15	15
Aantal uitgaande overdrachten in het depot van het agentschap	4	4	26
HP12 - Beslissingen nemen en adviezen verstrekken in het kader van het beheer van onroerend erfgoed			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal verstrekte adviezen m.b.t. vergunningsplichtige handelingen	1.636	1.967	1.758
Aantal verstrekte adviezen in het kader van planningsinitiatieven	75	92	103
Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelating voor handelingen aan of in beschermde goederen (zonder erfgoedpremie)	1.105	1.128	1.225
Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelatingen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	70	63	52
Aantal eindbeslissingen van het agentschap over archeologienota's en nota's (incl. stilzwijgende aktenames)	3.042	3.479	3.215
Aantal behandelde meldingen van handelingen aan beschermd varend erfgoed	3	nb	0
HP13 - Financiële stimuli toekennen			
Indicatoren	2020	2021	2022
Het bedrag (euro) vastgelegd voor premies voor werken aan beschermd erfgoed	€99.429.623	€137.382.946	€126.116.501
Het bedrag (euro) vastgelegd voor meerjarenpremieovereenkomsten t.o.v. het aantal lopende meerjarenpremieovereenkomsten	€30.961.065 15	€28.573.117 18	€21.824.513 14
Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremie's volgens de standaardprocedure t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremie's standaardprocedure	€16.506.912 1.773	€27.072.872 973	€45.766.096 1.083

HP16 - Erfgoedactoren erkennen en evalueren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal nieuw erkende archeologen (type 1 en type 2)	Type 1 : 18 Type 2 : 9	Type 1 : 13 Type 2 : 9	Type 1 : 6 Type 2 : 3
Aantal nieuw erkende metaaldetectoristen	1.575	1.352	1.067
Aantal nieuw erkende onroerenderfgoedgemeenten	3	0	0
Aantal nieuw erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten	5	0	0
Aantal nieuw erkende onroerenderfgoeddepots	0	1	0
HP17 - IT-systemen beheren			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal ingediende tickets in IT-helpdesk-TRAC in jaar x t.o.v. het aantal IT-gebruikers op 31/12	<u>1.068 tickets</u> 270 licenties	<u>1.180 tickets</u> 260 licenties	<u>975 tickets</u> 253 licenties
Aantal ingediende tickets in Toepassingen-TRAC	1.067	953	1.083
Aantal nieuw aanvaarde IT-projecten (gescoord/onderhoud)	22	19	22
Aantal afgewerkte IT-projecten (nieuwe of aangepaste applicaties)	27	22	21
Aantal aanvaarde nog niet afgewerkte IT-projecten op 31/12/jaar x-1	21	16	17
HP18 - Agentschapsinformatie beheren en ontsluiten			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal opgeladen erfgoedbeelden in de Beeldbank	8.092	16.844	28.086
Aantal titels van wetenschappelijke publicaties opgeladen op het FRIS-portaal	1.467	0	0
Aantal opgeladen publicaties in OAR	36	99	51
Aantal lopende meter analoge archief overgedragen aan het Depot in Vilvoorde	0	168	78
Aantal Gigabyte aan documenten overgedragen naar het digitaal archief van het agentschap	1.246	120	1.166
HP19 - Communiceren via analoge of digitale kanalen en producten			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal bijkomende volgers op sociale media per medium (Facebook - Twitter – LinkedIn – Instagram - YouTube)	1.972	1.458	3.304
Aantal nieuwe fiches in de portfolio 'Onroerend Erfgoed'	3	4	4
Aantal downloads van OAR	185.417	254.199	293.632
Aantal gepubliceerde nieuwsbrieven (intern/extern)	12 / 11	9 / 11	14 / 12
Aantal bezoeken aan alle onroerenderfgoed.be websites	3.773.811	2.777.774	2.543.663
HP20 - Interne en externe klanten bedienen			
Indicatoren	2020	2021	2022
Aantal gegronde of deels gegronde klachten t.o.v. het totaal aantal bij het agentschap ingediende klachten	1 / 28	2 / 18	3 / 7
Aantal aanvragen i.k.v. Openbaarheid van Bestuur (gewone vragen / onderzoeksvragen)	162 / 55	122 / 223	117 / 250
De algemene gemiddelde klanttevredenheid (score op 10) over het proces "Toelatingen voor werken aan beschermd erfgoed"	8,2	8,1	-

////////////////////////////////////

Wat zullen we realiseren in 2023?

Onderstaand overzicht bevat realisaties, met bijhorende streefdatum, die richting geven aan het proces in kwestie of die uitvoering geven aan een expliciete opdracht van de minister.

resultaat	timing
HP01 - Het agentschap strategisch coördineren	
Het ondernemingsplan 2023 (incl. jaarrapport 2022) is goedgekeurd door de minister	31/03
Het ontwikkelplan 2023 is goedgekeurd door het directieteam	31/03
De actualisatie 2024 van het personeelsplan is goedgekeurd door het directieteam	31/10
Personeelsbudget en personeelsplan 2023: status per semester	KW2-4
HP02 - Beleidsdocumenten opmaken	
Het ontwerp van de Beleids- en Begrotingstoelichting (BBT) - begrotingsuitvoering 2022 is aan de minister bezorgd	30/04
Het ontwerp van de Beleids- en Begrotingstoelichting (BBT) - begrotingsopmaak 2024 is aan de minister bezorgd	30/09
Het ontwerp van memorandum onroerend erfgoed is opgesteld	31/10
Een visie op de toekomstige rol van het agentschap Onroerend Erfgoed is bepaald	31/12
HP05 - Beslist beleid doorvertalen naar beleidsuitvoering	
De kalender "Kennisproducten beleid, behoud en beheer van erfgoed" voor 2023 is klaar (HP08)	31/03
De vaststellings- en beschermingskalender (incl. wijzigingen en opheffingen) voor 2023 is klaar (HP09)	31/03
HP06 - Erfgoedbeleid monitoren en evalueren	
De gegevens van de digitale monitor Onroerend Erfgoed zijn geactualiseerd t.e.m. 2022 en op de website gepubliceerd	30/05
Het evaluatierapport archeologie m.b.t. het werkjaar 2022 is aan de minister bezorgd en gepubliceerd	30/06
HP08 - Kennisproducten ter ondersteuning van het beleid en van het behoud en beheer van erfgoed ontwikkelen en de toepassing ervan begeleiden	
De contactdag bouwkundig erfgoed heeft plaatsgevonden	31/05
De landschapscontactdag heeft plaatsgevonden	31/10
Uitvoering kalender "Kennisproducten beheer" voor 2022: status per semester	KW2-4
Uitvoering kalender "Beleidsonderzoek" voor 2022: status per semester	KW2-4
Uitvoering kalender "Waarderend onderzoek" voor 2022: status per semester	KW2-4

resultaat	timing
HP09 - Instrumenten voor het behoud van erfgoedwaarden inzetten	
Het geofysisch onderzoek voor de site Tongeren-Berg is aanbesteed	30/06
Het soilscape onderzoek voor de site Tongeren-Berg is aanbesteed	30/06
Uitvoering beschermingskalender 2023 (incl. wijzigingen en opheffingen)	31/12
HP11 - Het onroerenderfgoeddepot beheren	
Het calamiteitenplan voor de depotwerking van het agentschap is opgesteld	31/10
HP16 - Erfgoedactoren erkennen en evalueren	
De jaarlijkse basisopleiding rond de code van Goede Praktijk Archeologie is georganiseerd	31/03
De aanvragen tot erkenning als intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst zijn behandeld	30/04
De aanvragen tot erkenning als onroerenderfgoeddepot zijn behandeld	30/04
De beoordeling van de jaarlijkse rapportage en van het jaarlijks verslag van de IOED's is uitgevoerd	31/07
De beoordeling van de jaarlijkse rapportage (evaluatie werking) van de OEG is uitgevoerd	31/07
Er is een draaiboek voor de evaluatie van erkende archeologen	31/12
Er zijn twee netwerkevents voor de onroerenderfgoedgemeenten georganiseerd	31/12
Er zijn twee netwerkevents voor de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten georganiseerd	31/12
HP17 - IT-omgeving beheren	
Opgeleverde IT-applicaties: status per kwartaal	KW1234
HP18 – Agentschapsinformatie beheren en ontsluiten	
De plannen uit het KCML-archief zijn beschikbaar in de Beeldbank	31/08
HP19 - Communiseren via analoge of digitale kanalen en producten	
Er is een jaarkalender opgemaakt voor de events onroerend erfgoed die het agentschap in 2023 zelf of in samenwerking met andere partners zal organiseren	28/02
De Onroerenderfgoedprijs 2023 is uitgereikt door de minister	31/10
HP20 - Interne en externe klanten bedienen	
Het jaarverslag klachten over werkjaar 2022 is klaar	28/02
Het jaarverslag openbaarheid van bestuur over werkjaar 2022 is klaar	28/02

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Onderzoeksrapport extern onderzoek "CO2 arm verwarmen en koelen van erfgoedgebouwen"												•
Handleiding "Staalname voor ecologische doeleinden"												•
Afwegingskaders en richtlijnen erfgoedbeheer												
Geïntegreerd afwegingskader "Vergunningsbeleid en beheersmaatregelen"						•						
Afwegingskader "Isolatie gevels" (D03.1/P03)											•	
Afwegingskader "Isolatie vloeren" (D03.1/P03)											•	
Afwegingskader "Dakisolatie" - herwerking (D03.1/P03)											•	
Afwegingskader "Historisch schrijnwerk" - herwerking (D03.1/P03)											•	
Afwegingskader "Technische installaties" - extern (D03.1/P03)												•
Afwegingskader "Verwijdering asbest in erfgoedgebouwen"												•
Richtlijn "Munitie in archeologische trajecten"												•
ERFGOEDBELEID	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Handleidingen en onderzoeksrapporten erfgoedbeleid												
Onderzoeksrapport "resultaten archeologie"							•					
Onderzoeksrapport extern onderzoek: "Rationale van onroerenderfgoedfinanciering" (D03.2/P01)												•
Onderzoeksrapport extern onderzoek: "Landmarkoefening" (D03.1/P05)												•

//

Doelstelling primaire energiebesparing

Overheidsgebouwen op Vlaams grondgebied moeten vanaf 2028 voldoen aan het minimaal energieprestatielabel. Vanaf 2021 moeten overheidsgebouwen van de Vlaamse overheid zelf een jaarlijkse besparingsdoelstelling van 2,5% op het primair energiegebruik realiseren. Onroerend Erfgoed maakt voor zijn kantoren uitsluitend gebruik van het gebouwenpark in beheer van het Facilitair Bedrijf (hoofdkantoor in passiefgebouw Herman Teirlinck, regionale kantoren in de Vlaamse administratieve centra en erfgoeddepot in Het Depot in Vilvoorde). Het agentschap rekent dan ook op HFB om de doelstellingen voor primaire energiebesparing van het gebouwenpark te realiseren.

Wat betreft mobiliteit investeerde ons agentschap in 2022 fors in de elektrificatie van de dienstvoertuigen. We vervingen vijf verouderde dieselveertuigen door volledig elektrische wagens. Die dienstvoertuigen brengen we onder in de gedeelde wagenpool van de Vlaamse overheid. Zo brengen we minder wagens in het verkeer en optimaliseren we de benutting. Naast de elektrische dienstvoertuigen zetten we in op Cambio-autodelen door onze medewerkers. Na een toename tijdens de Covid19-periode door de strenge hygiënemaatregelen, zagen we in 2022 opnieuw een daling in het aantal kilometers dat medewerkers aflegden met de eigen wagen voor dienstverplaatsingen. Voor woon-werkverkeer stimuleren we het STOP-principe bij de keuze van het vervoermiddel (stappen, trappen, openbaar vervoer, privé gemotoriseerd vervoer).

Omzetting Europese regelgeving

Het agentschap moet in 2023 geen Europese regelgeving of richtlijnen omzetten in interne regelgeving.

We zijn wel (indirect) betrokken partij bij een lopend inbreukdossier wegens niet-correcte toepassing van richtlijnen of andere bronnen van het Europese recht. Meer bepaald gaat het om de omzetting van richtlijnen RL2005/36/EG en RL/2006/123/EG over beroepskwalificaties en diensten. De aanduiding als erkende archeoloog wordt door deze richtlijnen beschouwd als een gereguleerd beroep. Om de toegang tot gereguleerde beroepen voor EU-onderdanen te faciliteren (aanvraag tot erkenning van een beroepskwalificatie), is een digitaliseringstool en uniek formulier nodig. Op Vlaams niveau wordt deze omzetting getrokken door het 'Single Digital Gateway' team (SDG) en Digitaal Vlaanderen. Onroerend Erfgoed is een van de entiteiten die moet instaan voor de praktische implementatie daarvan. Het Vlaams SDG-team zal al in de loop van eerste helft van 2023 voorbereidende stappen zetten om de implementatie bij de diverse Vlaamse entiteiten op maat te kunnen uitvoeren. De implementatie van de digitaliseringstool/uniek formulier zal na de zomer 2023 gerealiseerd worden.

Om een tijdige screening van nieuwe EU-regelgeving te verzekeren, neemt Onroerend Erfgoed deel aan Europese fora en overlegmomenten over het beleidsveld. Daarnaast gebeurt een screening van de rapporteringen door Departement Kanselarij en Buitenlandse zaken over de voorstellen van EU-richtlijnen om proactief onze mogelijke betrokkenheid te identificeren. Tot slot volgt Onroerend Erfgoed de maandelijkse mededeling aan de Vlaamse Regering met de stand van zaken van de omzetting van EU-richtlijnen op.

Illustraties

- Coverfoto: [Parochiekerk Sint-Odulphus](#), Borgloon (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 4: [De Wijnmuur](#), Rotselaar (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 5: [Herenhuis Van Winckel](#), Dendermonde (© Onroerend Erfgoed – Jan De Kesel)
- Pagina 7: Ontmoetingsdag in het kader van 'Reizen naar Morgen', [Abdij van Herkenrode](#), Hasselt (© Onroerend Erfgoed – Valérie Evers)
- Pagina 11: [Sociale huisvesting Guido Gezellestraat](#), Eeklo (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 13: [H. Graf met engel en de drie Maria's](#), Zoutleeuw (© KIK - Jean Luc Elia)
- Pagina 15: Inspectie [Boekentoren](#), Gent door Monumentenwacht (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 17: [Het Zwin](#), Knokke-Heist (© Onroerend Erfgoed – Koen Himpe)
- Pagina 20: Ondertekening intentieverklaring onroerenderfgoedrichtplan 'Historische landgoederen' (© Onroerend Erfgoed)
- Pagina 21: [Doornzelemolen](#), Evergem (© Pascal Van Acker)
- Pagina 24: Restaurant Hertog Jan in [Hoeve De Pleyne](#), Zedelgem (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 26: Studiedag 'Hout en archeologie' (© Onroerend Erfgoed – Ludwine Van Craenenbroeck)
- Pagina 31: Paviljoen [Kasteel Sorghvliedt](#), Antwerpen, verwaarloosde toestand in 2014 (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 33: Voorzetraam in de [Norbertuspoort](#), Leuven (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 37: Inspiratiedag publieksarcheologie (© Onroerend Erfgoed - Ludwine Van Craenenbroeck)
- Pagina 39: Uitreiking Onroerenderfgoedprijs 2022 (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 42: Schaalmodel van de Doelse Kogge tijdens het persmoment over de verhuis (© Onroerend Erfgoed – Sylvie Van de Waeter)
- Pagina 55: Personeelsvergadering agentschap (© Onroerend Erfgoed - Ludwine Van Craenenbroeck)
- Pagina 57: [Fort van Beieren](#), Brugge (© Onroerend Erfgoed – Hilde Verboven)
- Pagina 58: [Het Steen](#), Antwerpen (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)
- Pagina 59: Onderzoek van een toevalsvondst in Heverlee (© Onroerend Erfgoed – Kris Vandevorst)

